

KÜRESEL DİYALOG

4.4

Bir yılda 14 dilde 4 sayı

ISA 65 Yaşında

Margaret Archer,
T.K. Oommen,
Immanuel Wallerstein,
Alberto Martinelli,
Piotr Sztompka,
Michel Wieviorka

İtalya'daki İşçiler

Mimmo Perrotta,
Devi Sacchetto,
Luisa Leonini,
Alessandro Gandini

Krizdeki Üniversiteler

John Holmwood

- > Lübnan'da Mezhepçilik ve Hayatta Kalma
- > Mısır'ın Görünmez Çingeleri
- > Fransa'daki Can Sıkıcı İki Uluslu Aşıklar
- > Türkiye'de Bir Hayalet Dolaşıyor
- > Kazakistan'da Rusya'ya Yönelik Tutumlar
- > ICSU ve Gezegenin Geleceği
- > Küresel Diyalog Romanya Ekibi

BÜLTEN

International
Sociological
Association

CİLT 4 / SAYI 4 / ARALIK 2014
<http://isa-global-dialogue.net>

KD

> Editörden

ISA 65 yaşında

ISA'nın dünyaya geliştirdiği bu yana geçen 65 yıl anısına, Yokohama Dünya Kongresi'nde geçmişi değerlendirmek ve geleceğe bakmak için eski Başkanlar paneli toplandı. Onların değerlendirmeleri Küresel Diyalog'un bu sayısında yayınlandı. Onlar, herkesin çift dilli olmasına dair nafiye ümitlenmelerine karşın İngilizce'nin ortak dil olarak önlenemez ilerleyişine hayıflanmaktalar. Kongrenin artan büyüklüğü eşit şekilde çetin gözükmekte-bazıları tarafından kutlanan, bazıları tarafından ise sorgulanan bir durum bu. Immanuel Wallerstein, neredeyse hemen hemen hepsinin Kuzey kökenli önemli sosyologlar olduğu katılımcılar arasındaki yakın diyalogların bulunduğu 1959 yılındaki ilk kongreyi hatırlıyor. Margaret Archer bu büyük kapsayıcılığı tamamlanmamış bir proje olarak değerlendiriyor. O, ISA'yı bölümlere ayıran ve sosyolojinin gerilimleri aşan vizyonlar geliştirmesini engelleyen Araştırma Komiteleri'nin artan gücüne eleştirel yaklaşmaktadır. Onların yükselişi, hiç olmadığı kadar yüzeysel araştırmalara yol açan aşırı uzmanlaşmanın -etki eden faktörlerin ve performans belirleyicilerinin dünyası- bir parçası. Ve, gerçekte, bu sayıda John Holmwood denetleme kültüründeki son gelişmeleri akademiye içine alıp yok etmekle suçluyor.

Bu, hiper-uzmanlaşmanın tehlikelerini ve dijital dünyanın meydan okumalarını sorgulayan Michel Wieviorka tarafından ortaya konan bir tema. O ayrıca sosyolojik araştırmanın modern dünyada kötünün gücünü hafife almaması gerektiğini de tartışıyor. T.K. Oommen, ulusu devletten ayırmamız ve devletin üstünde ve altında işleyen güçlere bakmamız gerekir düşüncesini -ulus-devlete çağdışı olmasına rağmen süregelen bir bakışla- tartışarak uluslararası sosyolojiye dair engelleri araştırıyor. Piotr Sztompka uluslararasılaşmayı "bir çok dünya için tek bir sosyoloji"yi savunarak polemik yaratan bir uca taşıyor ve aramızdaki devrimci olduğu iddiasında olan veya yerel sosyoloji savunucusu olan politik bölünmeler yaratanlara ümitsizlikle bakıyor. Son olarak, Alberto Martinelli, Uluslararası Sosyal Bilimler Konseyi Başkanı olarak yeni görevinden yararlanarak, sosyolojinin küresel demokratik yönetimleri geliştirmede oynayabileceği önemli rolden bahsediyor.

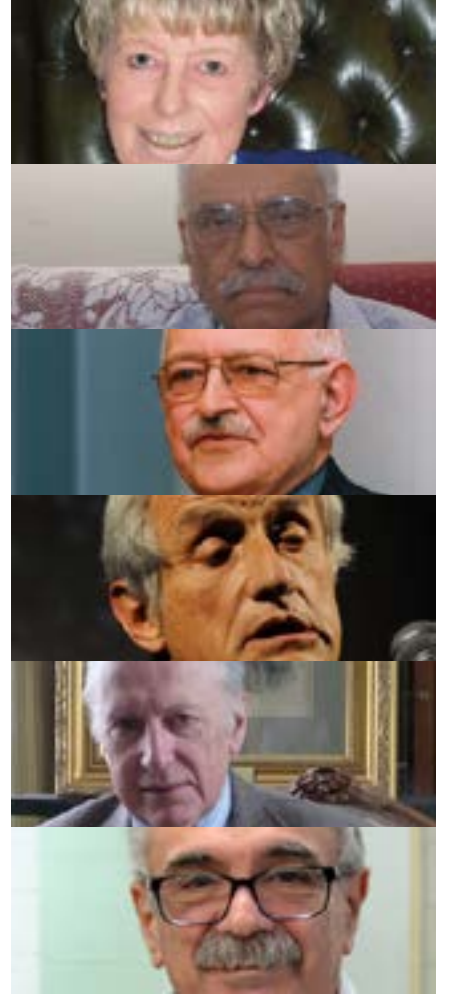
Bunlar, sosyolojinin durumuna dair önemli uyarılarda bulunan aklıbaşında ve seçkin sosyologlar. Ancak Küresel Diyalog'un zamanla tekrar gösterdiği gibi, günümüzün genç sosyologları bu zorlukları cesaret ve yeniliklerle karşılıyorlar. Bu sayıda İtalya'daki göçmen işçilerin kötü durumuna ve İtalyan gençliğinin ekonomik krizle baş etme yollarına dair makaleler bulunmaktadır. Lübnan'dan mezhepçiliğin değişen yüzüne ve Güney Lübnan savaş bölgesinde köylülerin nasıl hayatta kaldığına dair makaleler var. Mısır'da "çinegeneler", Fransa'da göçmenler; ayrımcılığa uğrayan yabancılara dair makaleler bulunmaktadır. Türkiye Gezi eylemlerinin politik etkilerine, Kazakistan'da medyanın manipülasyonuna ve dünyanın kötü durumuna ilişkin olarak doğa bilimcilerinin ne yaptığı hakkında bir rapora dair makalelerimiz var. Eski Başkanlar'ımızın uyarılarına rağmen, sosyoloji çok iyi durumda olmayan bir dünyayı anlatarak temelde iyi iş çıkarıyor.

> **Küresel Diyalog'a 14 dilde ISA website üzerinden erişilebilir**

> **Yazılar burawoy@berkeley.edu adresine gönderilmelidir.**

ISA 65 Yaşında

ISA'nın altı eski başkanı ISA'nın tarihsel gelişimi ve gelecekte karşılaşılabilecek meydan okumaları tartışıyorlar.

Küresel Diyalog SAGE
Yayınları'nı cömert başışı ile
hazırlanmaktadır.

>Yayın Kurulu

Editör: Michael Burawoy.

Yardımcı Editör: Gay Seidman.

Yönetici Editörler: Lola Busuttil, August Bagà.

Danışman Editörler:

Margaret Abraham, Markus Schulz, Sari Hanafi, Vineeta Sinha, Benjamin Tejerina, Rosemary Barbaret, Izabela Barlinska, Dilek Cindoğlu, Filomin Gutierrez, John Holmwood, Guillermina Jasso, Kalpana Kannabiran, Marina Kurkchyan, Simon Mapadimeng, Abdul-mumin Sa'ad, Ayse Saktanber, Celi Scalón, Sawako Shirahase, Grazyna Skapska, Evangelia Tastsoglou, Chin-Chun Yi, Elena Zdravomyslova.

Bölgesel Editörler

Arap Dünyası:

Sari Hanafi, Mounir Saidani.

Brezilya:

Gustavo Taniguti, Andreza Galli, Renata Barreto Preturlan, Ângelo Martins Júnior, Lucas Amaral, Rafael de Souza, Benno Alves.

Kolombiya:

María José Álvarez Rivadulla, Sebastián Villamizar Santamaría, Andrés Castro Araújo, Katherine Gaitán Santamaría.

Hindistan:

Ishwar Modi, Rajiv Gupta, Rashmi Jain, Jyoti Sidana, Nidhi Bansal, Uday Singh.

İran:

Reyhaneh Javadi, Zohreh Sorooshfar, Abdolkarim Bastani, Niayesh Dolati, Mitra Daneshvar, Faezeh Khajehzadeh.

Japonya:

Satomi Yamamoto, Yusuke Abe, Yuri Hitomi, Yutaka Ito, Seiji Katayama, Koki Kawakami, Ayaka Komiya, Masahiro Matsuda, Masakazu Matsuzaki, Yuka Mitani, Nami Morodome, Hiroki Nakamura, Masaki Okada, Takazumi Okada, Yukari Sadaoka, Fuma Sekiguchi, Kohei Takejiri, Misato Tsuruda, Kazuki Uyeyama, Wataru Wada, Tomoko Wakiya, Kasumi Yamauchi, Sakiye Yoshioka.

Polonya:

Mariusz Finkielsztajn, Weronika Gawarska, Krzysztof Gubański, Kinga Jakiela, Kamil Lipiński, Przemysław Marcowski, Kuba Barszczewski, Martyna Miernacka, Mikołaj Mierzejewski, Karolina Mikołajewska, Adam Müller, Zofia Penza, Konrad Siemaszko, Anna Wandzel, Hanna Wierzbicka, Marcin Zaród.

Romanya:

Cosima Rughiniş, Ileana-Cinziana Surdu, Telegdy Balazs, Adriana Bondor, Ramona Cantaragiu, Miriam Cihodariu, Ruxandra Iordache, Andra Larionescu, Mihai Bogdan Marian, Monica Nădrag, Mădălin-Bogdan Rapan, Alina Stan, Oana Mara Stan, Elena Tudor, Cristian Constantin Veres.

Rusya:

Elena Zdravomyslova, Anna Kadnikova, Asja Voronkova.

Tayvan:

Jing-Mao Ho.

Türkiye:

Yonca Odabas, Günnur Ertong Attar, İlker Uurlu, Zeynep Tekin Babuç, Hüseyin Odabaş.

Medya Danışmanları: Gustavo Taniguti, José Reguera.

Yayın Danışmanı: Ana Villarreal.

> Bu Sayıda

Editörden: ISA 65 Yaşında

2

> ESKİ BAŞKANLAR ÖNCEYE VE SONRAYA BAKIYOR

Tek Bir Dünya için Sosyoloji

Margaret S. Archer, Birleşik Krallık, 1986-1990 ISA Başkanı

4

Uluslararasılaşan Sosyoloji için Ön Koşullar

T. K. Oommen, Hindistan, 1990-1994 ISA Başkanı

6

Bir Organizasyon Olarak ISA: Gelişimindeki Bazı Tehlikeler

Immanuel Wallerstein, Amerika Birleşik Devletleri, 1994-1998 ISA Başkanı

8

ISA'nın Küresel Demokratik Yönetime Katkısı

Alberto Martinelli, İtalya, 1998-2002 ISA Başkanı

10

"Pozitivist" Manifesto

Piotr Sztompka, Polonya, 2002-2006 ISA Başkanı

12

Dijitalleşme, Disiplinleşme ve Şeytan

Michel Wieviorka, Fransa, 2006-2010 ISA Başkanı

14

> İTALYA'DA İŞÇİLİK

Güney İtalya'daki Göçmen İşçiler

Mimmo Perrotta, İtalya

16

Kooperatiflere Karşı Grev Yapmak

Devi Sacchetto, İtalya

18

Ekonomik Krizlerle Baş Etme

Luisa M. Leonini, İtalya

20

Serbest Çalışmanın Yükselişi

Alessandro Gandini, İtalya

22

> LÜBNAN'DAN

Lübnan'da Mezhepçiliğin Bataklik Kumu

Rima Majed, Lübnan

24

Lübnan Savaş Bölgesinde Tütün Ekimi

Munira Khayat, Mısır

26

> KRİZDEKİ ÜNİVERSİTELER

Yüksek Öğretimde Denetleme Vidasını Sıkmak

John Holmwood, Birleşik Krallık

28

> AYRIMCILIĞA UĞRAYAN YABANCI

Mısırın Görünmeyen Çingeneleri

Alexandra Parrs, Mısır

30

Zan Altındaki İki Uluslu Aşıklar

Manuela Salcedo ve Laura Odasso, Fransa

32

> POLİTİKA VE MEDYA

Türkiye'de Bir Hayalet Dolaşıyor

Aylin Topal, Türkiye

34

Kazakistan'da Kamuoyunu Manipüle Etme

Almas Taizhanov, Kazakistan

36

Gezegeenin Geleceği

Emma Porio, Filipinler

38

Küresel Diyalog Romanya Ekibi

Ileana Cinziana Surdu, Romanya

39

> Tek Bir Dünya İçin Sosyoloji

Margaret S. Archer, Warwic Üniversitesi, Birleşik Krallık ve ISA Eski Başkanı, 1986-1990

Margaret Archer.

Kusursuz algılama diye bir şey yoktur. Başlangıçtan beri, benim kendi vizyonum UNESCO'nun gözlüğünden, onun yaklaşımından etkilenmiştir: ISA, "dünyadaki sosyal bilimlerle uğraşan bilim insanlarını bir araya getirerek", bu disiplinleri daha ileri seviyeye taşımak amacı ile kurulmuştur. 65 yılının "yüksek" ve "geç" modernite ayrımını bir araya getirmekle geçtiğini varsayarsak- ve önemli ölçüde bundan sonrasında olan- ISA bunu görevi olarak kabul etmiş olabilirdi. Ama yapmadı. Bunun yerine ISA, kendi tarihini yazan, bütün bu yapısal ve kültürel sınırlar arasında bir başka unsurdu. Geriye baktığımızda, bu yılların olağan dönemselleştirmesinde ve ISA tarihinin dönemleri arasında dikkate değer bir uyumluluk olduğunu görüyoruz; iyi niyet hiç bir zaman eksik olmadı ama öngörü eksikti.

Bizi, dünyadan daha önce küreselleşerek ya da coğrafi anlamda kapsayıcı olarak, daha yüksek bir entellektüel

zemine ulaşmayı denemekten alıkoyan nedir? Aşağıda belirteceğim tamamen benim 1966 Evian-les-Bains'daki Dünya Kongresi'nde başlayarak yaşadığım deneyimlere dayanmakta. Aslında ironik bir durum da yaşamıyor değilim, bu yazıyı bu Kongre'nin yapıldığı yerden 6 kilometre uzaklıktaki başka bir kentten yazıyorum. Şehrin kendisi gibi, Kongre de küçüktü, adeta samimiydi ve çokça Avrupa-merkezciydi. Amerikan varlığı güçlüydü, ancak en canlı olanlar Doğu Avrupalı siyasal göçmenlerdi. Küçük resmi delegasyonlardan gelen KGB memurlarını işaret ederek eğleniyorduk, ancak güvenli ve çalışılmış sunumları riskli diyaloglara dönüştürecek bir başarıımız yoktu.

Bunun nedenlerinden bazıları eşit derecede çalışılmış dilbilimsel hegemonya egzersizlerimizde yatmaktaydı. Çoğu Kuzey Amerikalı ve tabii ki çoğu İngiliz-hala olduğu gibi- tek lisanlılardı. Ayrıca kısmen, iletişimin altyapısı da bir engeldi- manuel daktilocular, fotokopi makinalarının olmayışı, kaplumbağa hızında postalar ve güvenli olmayan telefon hatları iletişimi engelleyen faktörlerdendi. 60'ların sonlarından sonra doğanlara bunu izah için, Current Sociology'nin Editör'ü olduğumda (1973) elime geçen bir Trend Raporu'na dair bir Bibliyografi'yi örnek olarak verebilirim. Dosya içinde olan bu yazı üzerindeki bütün kutucuklar gerekli birimler tarafından doldurulmuştu. müfrezeze ulaştı-dosya kartonları ile dolu bir dosya dolabının gözüne! Nunu eski bir Remington'la yazmanın ve vurguları elle yapmanın eğlencesini geçiyorum. Neden Dergi'nin başladığı 1952'den beri Trend Raporları'nın işe yarar olduğunu düşünürdük? Çünkü İnternet'ten önce, bu temel bilgiler için tek diğer başvurulacak yer, Leo Chall ve eşinin gönüllü çabaları sayesinde, Sosyolojik Özetlemeler'di. Bu benim kendi soğuk savaşımız dediğim dönemin arka planıydı.

> Amprisizm "Birleşmiş" Soğuk Savaşçılar

Şüphe yok ki, Sosyal Bilim Felsefesi ampirisizmi devam ettirdi ve şimdi bu iflas etmiş gibi görünse de, kısa bir süre için bu Batı ve Doğu arasında bir bağ oluşturmuştu. Batılı ülkeler ilk bilgisayarın (oda büyüklüğünde), Büyük Bilgi'ye ilk yükselişin gelmesiyle heyecanlanmışlardı. Doğu Avrupa'da, detaylı istatistiksel çalışmalar politik doğruluğa karşı güvenli bir sığınak sağlamıştı. Ayrıca, istatistik Esperanto'nun bir şeklini yansıtıyordu. 1970'lerin o Kongreleri'nde neredeyse hangi bölüme girseniz başüstünden yansıtılan bir slaytta

matematik benzeri bir tartışmaya davet eden başka bir regresyon tablosu görebilirdiniz.

Bu teorinin ölümü demek değildi. Aksine, Uppsala'daki (1978) yıldız çekimi Parsons ve Althusser arasında olan planlanmış bir tartışmaydı- en azından sağanak yağmur altında yüzlerce kişinin uzak bir zulaya zorlu yürüyüşünden tahminle. Başkan iki konuşmacının da başarılı olamadığını üzümlere anons ettiğinde, şemsiyeler tekrar açıldı ve umutsuzca geri döndük.

ISA, iyi niyetini hiç kaybetmedi. Doğu Avrupa'daki Yönetim Kurulu toplantılarını büyük bir heyecanla gerçekleştirdik. Bulgaristan'dan el yazmaları kaçırdık, Tiflis'i, Ljubljana, Budapeşte ve daha nicelerini ilişkiyağını genişletmek amacı ile ziyaret ettik. Ayrıca ulusal derneklerin ISA'yı yönettiği bu dönemde, Polonyalı üyeler ve Parti arasındaki ilişkilerin yüzeyini kaşıdık. Jablonna'nın güzel sarayında ağırlandı, endişeli şekilde meslektaşlarımızın bizi doyurmasının büyük ihtimalle onların bir aylık yemek kuponlarına mal olduğunun farkındaydık. Aşçı bizim için daha güzel şeyler yapmak istiyordu ve Perşembe için *zrazy zawijane* sözü verdi. Bütün öğleden sonra hazırlıklarının kokusunu aldık, ancak akşam yemeği sürekli gecikti. En sonunda, Varşova'dan gelen bir araba farı konvoyu gördük ve zavallı aşçı bize Eğitim Bakanı'nın partisi olduğunu ve bizim için akşam yemeği kalmadığını söylemek zorunda kaldı. Birçok dostluğumuz devam etti: 1989'da bazılarımız Gdansk'a yasal olmayan bir yolculuğun- ve Solidarity zincirlerini kırdığında tersanelerde olmanın keyfini bizzat yaşadılar.

> Meksika Dalgası ve Uyanış Çağırısı

Dünyanın geri kalanında olduğu gibi, ISA mazlum bireylere olumlu tepki verdi, ancak ezilen kolektiflere çok daha az tepki gösterdi. Hala Avrupa-merkezci olarak ve Kuzey Amerikalı kuzenlerden büyük yardım görmeyerek, çok azı diğer kıtalara aşına durumda. Tabi ki bazı dikkate değer istisnalar mevcut: Tom Bottomore ve Hindistan, Alain Touraine ve onun Latin Amerika'ya dair bitmek bilmez bilgisi. Ancak Latin Amerika'ya ne kadar kötü hizmet ettiğimizi ortaya koymamız Meksiko şehrindeki ISA Dünya Sosyoloji Kongresi'nde oldu (1982). UNAM'ın (Ulusal Özerk Meksiko Üniversitesi) büyüklüğü ve Kongre'ye katılmak isteyen öğrenci dalgası karşısında hayrete düştük. Onları konuk etmek için bir defaya mahsus anlaşmalar bir çok haklı tepkiye yol açtı: "Nasıl olur da bizim ülkemize gelir ve bizim dilimizden ve sorunlarımızdan haberdar olmazsınız?" Biz toplu halde mesajı aldık. İspanyolca'nın ISA'nın üçüncü resmi dili olması uzun yıllar alacak olsa da, Cardoso orada Başkan olarak seçildi,

Yeni Delhi'de sonraki Kongre düzenlendiğinde (1986), Martin Albrow ve ben halihazırda Uluslararası Sosyoloji'yi açık bir sosyal yardım aktivitesi olarak lanse etmiştik. Daniel Bertaux coğrafik ve dilbilimsel olarak esaslı olan, 14 farklı dilde paneli ve - hizmet etmek için gönüllü oluşları daha önceki ötekileştirmeye dair duygularına ilişkin önemli şeyler söyleyen- hakemliği içeren "Genç Sosyologlar Yarışması" 'nı ustaca tasarladı. İspanyolca sonunda ISA'nın bir resmi dili oldu. 1990 yılındaki Kongre'mizin teması " Tek Bir Dünya İçin

Sosyoloji" idi ve ben Başkanlık nutkumu ona ithaf ettim. Çoğu Yürütme Kurulu üyesi de uluslararası ajandamızda aynı yolda ilerlediğimizi hissetti. Ancak ben şimdi bu doğrultuda frene basmaya yol açan küçük siyah bir bulutu farketmede başarısız oldum: Araştırma Komiteleri'nin artan önemi.

> 20 Yıllık Balkanlaşma

Başlangıçta, Araştırma Komiteleri'nin uzmanlaşması dünya genelinde profesyonel sosyologların artan sayılarına ve ilgi alanların çeşitliliğine bir karşılık olarak ortaya çıkmış görünüyordu. Araştırma Komiteleri'nin etkisi parçalanmayı dengelemek için karşılıklı makamlar olmadan büyüdüğünde, iki istenmeyen sonuç ortaya çıktı. Bir taraftan, bazı Araştırma Komiteleri belli bir yaklaşımı temsil eden ve diğerlerini etkili şekilde dışarıda bırakan "yerleşik kiracılar" ile teşkilatlanmıştı. Diğer taraftan, Araştırma Komiteleri tomurcuklandı ama Geç Modernite'yi ve onun yarattığı hoşnutsuzlukları analiz eden öncü sosyologların yokluğu farkedilmekteydi. Kısaca, ISA " Nereye gidiyoruz?" tartışması için daralan bir zemin sağladı.

Artan şekilde, eğer "sizin" Araştırma Komite'niz baskılanmış durumdaysa, en iyi alternatif, gitmek ve başka birini denemektir, çünkü genel kurul toplantıları ödünleyici bir çekme kuvvetine izin vermiyordu. Bu nedenle ben Michael Burawoy'ın aynı anda Küresel Diyalog'a destek vererek merkezi tartışmalara odaklanma çabalarını oldukça destekledim.

> Gelecek için Zorunluluklar

Akademinin bürokratik düzenlemelerinin şiddeti arttıkça, yeni performans göstergeleri, yayınların derecelendirilmesi ticarileştikçe ve etki eden faktörler vurgulandıkça, bütün bunlar erken kariyer sahibi olmuş meslektaşların- eğer silik etnografiler gerçekleştirmeye sığınmazlarsa- premature bir savunmacı uzmanlaşmayı benimsemeleri anlamına geldi. Çok hızlı yayın yapmaya ve CV doldurmaya dair baskı, saldırdıkları kişilerin veya omuzlarında yükseldikleri devlerin tamamlanmış çalışmalarını boşlayarak bir kitabı bütünüyle okumaya daha az vakit bulmaları anlamına geliyordu. Aynı zamanda, dünya meselelerinin; Avrupa'nın düşüşü, iklim değişiklikleri, artan eşitsizlikler, kültürel avamlıklara dair dijital vaatlerin yerine yerine finansal kapitalizmin yeniden yapılanması gibi sosyolojik tartışmalarının olacağı forum neredeydi? Günümüz dünyasını, onun neoliberalizmini veya "Hiç bir alternatif yok" mantrasını kavramlaştırmaya yönelik sosyolojik tartışmaların olacağı arena neredeydi?

Yeni Yürütme Kurulu'nun kompozisyonu oldukça uluslararası; bu Balkanlaştırma içerisinde küresel temsili ya besleyebilir, ya da küresel meseleleri sorgulayan, bu tek dünyanın nerede başı çektiğini açıklamaya çalışan yeni bir uluslararası ajanda oluşturabilir. Eskiden bir eski Başkan için söyleyeceklerimizi söylemiş olarak en iyi rolün sessiz kalmak olduğunu düşünürdüm. Ancak, konuşmamız gerektiğini düşünür oldum. Ne de olsa, nadir bulunan kaybedecek bir şeyi olmama ayrıcalığını paylaşıyoruz. ■

Tüm yazışmalarınızı Margaret Archer'ın adresine iletebilirsiniz. <Margaret.Archer@warwick.ac.uk>

> Uluslararasılaşan Sosyoloji için Önkoşullar

T. K. Oommen, Jawaharlal Nehru Üniversitesi, Yeni Delhi, Hindistan, ve ISA eski Başkanı, 1990-1994

T.K. Oommen.

Uluslararası Sosyoloji Derneği uluslararası sosyolojiyi genişletmek için kuruldu, ancak biz henüz bu kaçamak kavramın anlamına dair fikir birliğine varamadık. Tabii ki, o "ulusal sosyolojilerin" bir kümesi gibi düşünülebilir, ama demografik anlamda bile "uluslar" milyarın üzerinde yaşayan olanlardan (Çin ve Hindistan) beş milyon ve aşağı sakini olan ülkelere kadar değişkenlik gösterir. Ayrıca, "ulusların" sosyal yapıları ve kültürel desenleri gerçekte veya hayali anlamda muazzam derecede değişkenlik gösterebilir: bazı uluslar çok uluslu iken, bazıları çok etnik kökenli veya çok aşiretli; bazıları ulus-devlet olabilir. Bu birbirinden tamamen farklı parçaları uluslararası sosyoloji için inşaat blokları olarak değerlendirebilmek zor bir mesele. Ve hala ISA'nın kesin olarak yapmaya çalıştığı şey bu.

Bauman'ın belirttiği gibi, "Çok az istisna dışında, sosyal

bilimciler tarafından son zamanlarda kullanılan tüm kavram ve analitik araçlar, en kalabalık bütünlük olarak "toplum" şeklinde biçimlenen insan dünyasını "ulus devlet" kavramına eşit olarak görmektedirler. "Metodolojik milliyetçilikten" kaçınmak için ve ideal "ulus-devlet" kökeni olan Batı Avrupa'da bile zorlukla anlaşıldığından ötürü, sosyolojinin uluslararasılaşması için ilk önkoşul "ulus-devleti" sosyolojik analizin bir parçası olmaktan uzaklaştırmaktır. Hala sosyologlar "mobilliteyi", "küresel ağları" veya "çok yönlü sosyal alanları, bazılarının savunduğu gibi "toplumun" (disiplinlerinin dayanak noktası) yerine geçiremiyor, çünkü toplumlar olmadan bunların hiçbiri sabit durumda değil.

Sosyolojinin uluslararasılaşması için ikinci önkoşul ise sosyoloji ve sosyal/kültürel antropoloji arasındakî mantıksız ayrımın üstesinden gelmektir. Eğer antropoloji alt Diğerlerini- Vahşi, Siyahi ve Etnografik- analiz etmekteyse,

sosyoloji modern, endüstriyel ya da “programlı” toplumları araştırmayı amaçlamaktadır. Fallding’in doğru tespit ettiği üzere “ (...) kültürel ve sosyal antropoloji daha basit insanların sosyolojisinden ne azı ne daha fazlasıdır”. Sosyolojinin modernitenin çocuğu olduğunda ısrar etmek modern olmayan toplumları bilişsel bir bilinç kaybına uğratmaya ve çoklu moderniteleri göz ardı etmeye yol açar.

Kolonyal dönemin entelektüel ikililikleri Soğuk Savaş döneminde sosyal ve kültürel yapılarla ilgisi olmayan politik-ekonomik faktörlere bağlı olarak bir üçlülüğe dönüştü. Üçüncü Dünya az gelişmişlikle, nüfus fazlalığı ve politik kaos ile karakterize ediliyordu. Birinci Dünya modern, teknolojik olarak etkili, demokratik ve ekonomik olarak avantajlı durumda iken, İkinci Dünya teknolojik olarak moderndi ancak politik olarak otoriterdi.

Ancak sosyal yapılar ve kültürel desenler bağlamında, Üçüncü Dünya, çok farklı kolonyal deneyimlerden meydana gelen birbirinden tamamen farklı üç öğeden oluşuyordu. Eğer Afrika ve Güney Asya “geri çekilen sömürgeciliğe” maruz kaldıysa, “tekrarlayan sömürgeciliği” deneyimleyen Latin Amerika, etnik grupların geniş çeşitliliğinden gelen göçmenler tarafından oluşturulmuştur. Bir devletin hükmü altında yaşayan bu “etnik gruplar” Batı Avrupa anlayışında bir ulus-devlet oluşturmuyorlar. Sosyologların Soğuk Savaş’ın üç dünyalı şemasına meydan okumadaki başarısızlıkları bizim Birincisinde olduğu gibi Üçüncü Dünya’daki toplulukları da içeren yerleşik toplumları anlamamızı güçleştiriyor.

Devlet ve ulusun bir araya getirilmesi yaygın bir kavramsal karışıklık ve sosyolojinin uluslararasılaştırılması açısından daimi bir tökezlettirici engel durumunda. Sosyolojideki “ulusal gelenekler” değişmeksizin, devlet sınırları içerisinde ele alınan araştırmaları kapsıyor. Berlin Duvarı inşa edilmeden önce ve yıkılışına kadar, Alman sosyolojisi sadece bir ulusal geleneğe sahipti, ancak on yıllar boyunca, biri Doğu ve bir diğeri Batı Almanya olmak üzere iki taneydi. İkinci Dünya’nın bozulmasından önce, Sovyet sosyolojisi birçok ulusal sosyolojinin özeti gibiydi ancak Sovyetler Birliği’nin dağılması ile bir çok ulusal sosyoloji farkedilir hale geldi.

Sosyolojiyi ulus-devlet ile bağdaştırmak disiplinin özü ile ters düşmektedir. Sosyoloji her çeşit değişik toplumda sosyal yapıları ve kültürel desenleri- modern, modern öncesi, basit, karmaşık, tarımsal, endüstriyel- analiz eder. Eğer sosyolojinin çeşitlilikle ilgili bir disiplinel merakı söz konusu ise, ulus-devlet tam tersine durmaksızın homojenleşme amacını sürdürmektedir. Paradoksal olarak, sosyolojinin ve ulus-devletin ruhu farklı yönlerde hareket etmektedir ancak tek bir vücutta birbirine bağlıdır, sosyolojinin uluslararasılaşmasına engel olan politika vücutunda.

Ayrıca, sosyolojiyi devletle ilişkilendirmek, kendi egemen devletlerini oluşturmamış “uluslar” için özellikle sıkıntılıdır. Bir Fransız sosyolojisi vardır ama Breton sosyolojisi yoktur; Britanya sosyolojisi vardır ama Galci sosyolojisi yoktur; İspanya sosyolojisi vardır ama Katalan yoktur. Birçok

egemenliğini kurmuş devlet içine dağılmış olan Kürt ulusu kendi sosyolojisini oluşturmaktan mahrum gözükmektedir. “Ulusal sosyolojilerin” kaderi kaçınılmaz şekilde ulusların politik geleceği ile birbirine dolanmış halde görünmektedir: “egemen devlet yoksa, sosyoloji de yok”. Böyle bir durumda biri anlamlı şekilde güvenilir bir uluslararası sosyolojiden bahsedebilir mi?

Bazıları bizim halihazırda ulus-devletlerin devrinin bittiğine tanıklık ettiğimizi iddia edebilir. İkinci Dünya’nın parçalanması tek bir dünya nosyonunun ve onun mantıksal gerekçesi olan küresel sosyolojinin doğmasına yol açtı. Ancak bu dönüşüm toplum ve kültürden ziyade daha çok yönetim ve ekonomi alanında oldu. “Tekil bir sosyoloji” oluşacağını düşünmek için çok erkendi. Yine de bir açık yürekli sistem olduğu için, bazıları bir “Dünya Toplumu” nu bile hayal etti- ben bu öneriyi eski bir günaha, yani sosyolojiyi saf bilimlerin arkasına biçimlendirmeye kasıtsız bir geri dönüş olarak görüyorum. 20 yıl önce, XIII. Dünya Sosyoloji Kongresi Başkanlık nutkum sırasında, “bir kültür, bir medeniyet, bir iletişim sistemi ve benzeri özellikte bir Dünya Toplumu düşüncesinin sadece imkansız olduğunu değil, ayrıca istenilir olmadığını” da ifade ettim- çoğulculuk, Dünya Toplumu kavramını tam olarak kapsamaktadır.

İki gözlemlerle bitiriyorum: İlki, insan toplumlarındaki değişimlere rağmen, üç boyut hepsi tarafından paylaşılmaktadır: bütünlük (felsefik realizmin desteklediği gibi), çeşitlilik (sosyolojik nominalistlerin önerdiği gibi) ve sosyal ilerleme (kültürel çoğulcuların savunduğu gibi). Bu boyutlar, topluluklar arasında değişkenlik gösterir ama temelleri oradadır, sosyolojinin uluslararasılaşması için ümit vericidir. Ancak bu temellere odaklanmak yerine sosyoloji, sosyal yapıları ve kültürel desenleri önemsiz bağımlı değişkenlerin durumlarına havale ederek, ekonomiye, yönetime, teknolojiye, medyaya, ekolojiye ve bunlar gibilerine rağbet gösterir.

İkinci olarak, sosyal karmaşıklıkta değişkenlik ekonomik gelişme seviyesi veya yönetim şekliyle çok tabakalaşma, heterojenlik ve hiyerarşiden kaynaklanmaktadır. İnsan toplulukları sınıf, toplumsal cinsiyet, yaş ve benzerlerinin üstüne takabakalaştırılmıştır, ancak ayrıca kültürel olarak heterojen olduklarından- özellikle din, dil ve ırk bağlamında- kesişimsellik artan karmaşıklığa da işaret etmektedir. Sosyal değerlerin eşitsizliği onayladığı hiyerarşik toplumlarda, karmaşıklık katlanarak artmaktadır. Sosyolojinin otantik bir uluslararasılaşması toplumların hem ortaklıklarının hem de özgünlüklerinin peşinde olmalıdır. Uluslararası sosyoloji evrenselleştirmenin hegemonyalaştırıcılığından ve yerleşmenin cemaatleştiriciliğinden kaçınarak ne evrenselleşmeyi ne de yerleşmeyi, ama bağlamlamayı gerektirmektedir. Gerçekte, karşılaştırmalı sosyoloji sosyolojinin uluslararasılaşması için bir geçittir. ■

Tüm yazışmalarınızı TK Oommen <tkoommen5@gmail.com> adresine iletebilirsiniz.

> Bir Organizasyon Olarak ISA: Gelişimindeki Bazı Tehlikeler

Immanuel Wallerstein, Yale Üniversitesi, Amerika Birleşik Devletleri ve ISA eski Başkanı, 1994-1998

Immanuel Wallerstein.

Ilk katıldığım Kongre ISA'nın üçüncü kongresiydi, 1959' da İtalya'nın kuzeyinde küçük bir kent olan Stresa'da gerçekleştirildi. O tarihten bu yana onbeş kongrenin onüçüne katıldım. 1959' daki ISA, başkanlık yaptığım 1994-1998 dönemi ve günümüzdeki farklılıkları yansıtırken, onun organizasyonel yaşamındaki dört boyuttan bahsetmek istiyorum: kongre katılımcılarının kompozisyonu; dil; ISA yapıları ve program; ve büyüklüğün etkileri.

> Katılımcıların Kompozisyonu

1959' da resmi kayıtlıların sayısı 867 iken, genel bölümlerde mevcut neredeyse hepsi Avrupa ve Kuzey Amerika'dan olan 300 kişi bulunmaktaydı. Hatırladığım kadarıyla, o zamanlar Üçüncü Dünya diye adlandırdığımız

yerden sadece bir aktif katılımcı vardı: Mısır'dan Anouar Abdel-Malek (Paris'te çalıştığı halde). Bu ayrıca Sovyetler Birliği ve diğer Doğu Avrupa ülkelerinin katılımcı gönderdiği ilk kongreydi. Bir çoğu yakın zamanda yeniden vafit edilmiş felsefecilerdi, ancak çoğu ev sahibi ülke İtalya'dandı. "Sosyoloji" yeni oluşan bir kategoriydi ve ISA onun oluşumunda önemli bir role sahipti.

Başkanlık dönemimde, katılım çok daha fazla uluslararasıydı. Yine de, dağılımı hala dengesizdi. Sosyolojinin hala bir çok ülkede kendini oluşturmakta olduğu gerçeği ile birlikte bir kongreye gelmenin finansal maliyeti katılımı sınırlandırıyor.

2014 itibarıyla, ISA'nın büyük emekleri sonrasında, katılım daha dengeli hale geldi, ancak hala mükemmel durumda değil. En büyük gelişme kadınların resmi yetkili ve de konuşmacı olarak katılımlarının artmasında oldu. Gelecek kongrelerde dağılımsal katılım muhtemelen artmaya devam edecektir.

> Dil

ISA'nın başlangıçtaki resmi dilleri İngilizce ve Fransızca idi. 1959 yılında, Fransızca geniş ölçüde kullanılıyordu, 1959' da 2014 kongresinde olduğundan uzak ara fazla şekilde Fransızca konuşuluyordu. Çoğu katılımcı konuşmasa da hem İngilizce hem Fransızca'yı anlayabiliyordu. Özel uygulamaya yönelik olanların dışında nadiren çeviri yapılıyordu.

Üçüncü Dünya'da gerçekleşen ilk kongre 1982'de Meksiko şehrinde oldu. Tabi ki diğer Latin Amerikalılar olduğu gibi bir çok Meksikalı katılımcı vardı. İngilizce ve Fransızca'nın yaygın kullanımı genç Meksikalı katılımcılar tarafından başlatılan iki yönlü çeviri ile İspanyolca konuşma hakkı talep edilen bir isyanı tetikledi. Alain Touraine kişisel olarak uzlaşma yaratarak ve İngilizce ve Fransızca'dan İspanyolca'ya ve tam tersi şekliyle çeviri yaparak durumu kurtardı. İspanyolca bunun akabinde ISA'nın üçüncü resmi dili oldu.

Yine de İngilizce, Fransızca ve İspanyolca konuşanlar için olan az sayıdaki azınlık oturumu dışında gerçekten

>>

kullanılan tek dil halindeydi. Eğer bir Fransız veya İspanyol konuşmacı büyük bir oturumda çalışma sunmak isterse, bir çok İngiliz konuşmacı kalkıp gidiyordu. Benim başkanlığım zamanında, bu sorunu çözmek için yine Alain Touraine tarafından yönetilen özel bir komite oluşturduk. Komite bu olumsuz durumu iyileştirmek için bazı öneriler ortaya koydu ancak bunlar kibarca görmezden gelindi.

Bu kısmen geniş uluslararası katılımdan kaynaklanıyor. Daha ve daha fazla katılımcı için, bu üç resmi dilden hiçbiri ana dilleri değil; çoğu için İngilizce ilk "ikinci dilleri". Bu ayrıca dünya sistemindeki Birleşik Devletler egemenliğinin de etkisi: eski nesiller "ikinci dil" olarak Fransızca, Almanca ve Rusça öğrendikleri halde, genç nesiller İngilizce'ye geçiş yaptı.

Diğer bir çok uluslararası organizasyon gibi, ISA da, şimdilerde bir ortak dilin olumsuzlukları ile yüzleşiyor. Ortak dilin yoksullaşmış bir versiyonu kullanımda; konuşma ve yazma versiyonları yavaş yavaş kopmakta. Birleşik Devletlerin hegemonyası azaldıkça, şüphesiz daha çok dil için talepler olacaktır: Mandarin Çincesi ve Arapça bilimsel iletişimde geniş çaplı kullanılmaya başlandığında, ISA nasıl bir geleceğe uyum sağlayacak?

> ISA'nın Yapısı ve Programı

1959'da, ulusal derneklerin üye temsilcilerinden oluşan bir kurul, bir Yürütme Kurulu ile birlikte üyeleri arasında bir başkan ve diğer yetkilileri seçti. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ISA'ya dahil olduğunda, bu birimler özel Doğu-Batı uzlaşmaları yoluyla dağıtıldı.

1959'da sadece iki Araştırma Komitesi vardı. Bunlar tam olarak araştırma komitesiydi- yani tartışma mekanları değil ulus-aşırı araştırma için fonlar sağlayan gruplardı. Ona istenildiği gibi katılmıyordu. Üyeler davet edilirdi. İlerleyen zamanlarda, komitelerin sayısı arttıkça, bir kurul oluşturuldu ve dört üyesi ISA Meclisi'ne dahil edildi.

ISA yapılarının temel görevi yeni kongrenin yerini belirlemek ve program oluşturmaktır. Genel başkan yardımcısı Program Komitesi ile birlikte (tek) program oluşturmakla görevliydi- bunların hiç biri ISA Meclisi'nde görev almıyordu. Tam aksine! Fikir, meclisteki aparatçiklerden kaçınarak, türlü yeteneklerdeki kişileri bulmaktı. Başkan bile Program Komite toplantılarına katılmıyordu.

Yıllar içerisinde, ISA daha çok genel başkan yardımcılığı oluşturdu, ama benim başkanlığıma kadar, Program Başkan Yardımcısı kıdemli olardı. Benim Program Başkan Yardımcım (ve başkan olarak halefım), Alberto Martinelli komiteyi atadı, bununla birlikte diğer başkan yardımcılar da katılımları yönünde davet edildi. Bir noktada, Program Başkan Yardımcısı hiyerarşinin başı olarak Araştırma Başkan

Yardımcısı ile yer değiştirdi, ve sonuç olarak ikisi birlikte elendi. Program şimdi Yürütme Kurulu'nun işi haline gelecek.

Ben bunun ISA'nın pişmanlık duyacağı bir hata olduğuna inanıyorum. ISA üyelerini yetenekleri ve ilgileri dahilinde seçmek yerine, zaman paylaşımını sağlamak için program sektörel ilgililere devrettik. Eğer Yürütme Kurulu bir "grup" tarafından yönetilirse, tamamen bütünleşmiş bir program ortaya koyamayabilir. Eğer Yürütme Kurulu kötü şekilde bölünmüş olursa, işlevsiz bir çıkmaz sokağa yol açabilir. Umarım ISA, Program Başkan Yardımcısı'na onurlu yerini ve bağımsızlığını vererek bu durumu düzeltir.

> Büyüklüğün Etkileri

Artan katılımın ve coğrafik dağılımın pozitif yanları çok açık. ISA çok daha kapsayıcı hale geldi. Ancak kapsayıcılık aynı zamanda dışlama anlamına da gelebilir. 1959'da neredeyse bütün sosyologlar dahil olmak üzere katılımcılar önemli bilim insanı olarak değerlendiriliyordu. Küçük grup toplantıları gerçek bir fikir alışverişini içeriyordu.

6000 kişi ve devasa sayıda araştırma komitesi ve diğer özel toplantılar ile birlikte gerçek tartışmalar için zaman kalmadı. Oturumlar, sonunda bir ya da iki soruya açık dört ya da beş "makale" içeriyor. Çoğu katılımcı pasif katılımcı haline geldi.

Gerçek tartışma ve/veya işbirliği çalışması arayan kişiler kongre dışında küçük toplantılar organize ederek daha iyisini yapıyorlar. Hepimizin sınırlı enerjisi, sınırlı zamanı ve sınırlı parası var. Fazla büyüklük daha fazla kapsayıcılığı sağlıyor, ama aynı zamanda gerilemeye neden oluyor. Basit bir çözümü yok. Belki, küçük grupların olduğu, kendi kendimize organize ettiğimiz, makale verilmediği ama somut problemler etrafında tartışma döndüğü bir kongre gerçekleştirebiliriz. Bunun organize edilmesi çok zor olacaktır ve muhtemelen bu öneri ütöpik. Ama bu durum yine, belirli organizasyonel ilgileri sürdürmek ve büyütmeyle uğraşanlarca şekillendirilmemiş bir program komitesine duyulan ihtiyaca dikkat çekmektedir. ■

Tüm yazışmalarınızı Immanuel Wallerstein <immanuel.wallerstein@yale.edu> adresine iletiniz.

> ISA'nın Küresel Demokratik Yönetime Katkısı

Alberto Martinelli, Milan Üniversitesi, İtalya, şu anki Uluslararası Sosyal Bilim Kurulu Başkanı ve ISA eski Başkanı, 1998-2002

Alberto Martinelli.

Geriye baktığımızda, hem sosyoloji ve onun uluslararası derneği ISA'nın etkileyici ilerlemeler gerçekleştirdiğini görüyoruz; ileriye baktığımızda, bunları tamamen küresel hale getirmek için daha yapılacak çok şey olduğunu fark ediyoruz. Başlangıçtan bu yana uluslararası sosyolojinin teşvik edilmesi ISA'nın temel amaçlarından biriydi. ISA başkanları sosyolojinin uluslararasılaştırılmasına değişik yollarla katkıda bulundular. Örnek olarak benim dönemim olan 1982-2002 arasında biz, eski ve yeni sosyologların Yokohama diyalogunda ortaya konduğu üzere, istikrarlı bir şekilde büyüyen PhD Öğrencileri Laboratuvarı

programını oluşturduk.

Ancak tamamen, ISA'nın iki ana nedenle sürdürmeye devam etmesi gereken küresel bir sosyoloji amacını gerçekleştirmek için hala yapılacak çok şey bulunmakta: ilki, küresel sosyolojinin gelişmesini teşvik etmek sosyolojik çalışmaların kalitesini arttırmakta ve herkesin daha konuyla ilgili hale gelmesini sağlar; ikincisi, güçlü bir ISA (diğer uluslararası epistemik topluluklarla birlikte) daha iyi bir dünya için küresel demokratik yönetim geliştirmeye katkıda bulunur.

Bir bilim olarak sosyolojinin ana meselesi ve amacı da değişmedi, ancak ISA gibi o da küreselleşti. Sosyolojik araştırmanın merkezinde Georg Simmel tarafından sorulan temel soru yatıyor: toplum nasıl mümkün olur, yani, işbirliği nasıl temel ihtiyaçların karşılanacağı, sosyal üretimin garantileneceği ve çatışmanın çözümleneceği şekilde büyüyebilir. Bu klasik düşünürlerin, ISA'nın kurucularının ve benim jenerasyonum ve sonraki sosyologların ana sorularından biridir. Bu soru hala merkezdedir; ancak şimdi bu soru ayrıca dünya seviyesinde sorulmalı; ve daha zor bir soru haline geldi çünkü 21.yüzyılın sosyal dünyası hem tekil bir sistem hem de parçalanmış bir dünya.

Klasik sosyoloji, hem Marx ve Pareto gibi dünya ekonomisi ve toplumunun teorisyenleri açısından hem de Weber ve Durkheim gibi büyük karşılaştırmacılar açısından bir

dünya perspektifine sahipti. Ancak sonra- benim Berkeley'de çalıştığım 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında-profesyonel sosyoloji giderek daha fazla ulusal sınırların içinde hapsoldü. Bu tutum artık mümkün değil: çağdaş küreselleşme sadece dünyayı yeni bir çalışma alanı olarak görmeye kalmıyor, aynı zamanda her bölge artan şekilde diğer bir çoğu ile karşılıklı bağımlılık içerisinde olduğundan ve böyle bir dünya artan şekilde tüm parçalarının içinde var olduğundan, herhangi bir spesifik çalışmanın (örneğin, Avrupa veya Afrika'daki aile tutumlarına ilişkin ya da Çinli veya Brezilyalı bir firmadaki endüstri ilişkilerine ilişkin) sadece karşılaştırmalı değil aynı zamanda küresel bir bağlamda çerçevesini gerekli tutuyor. "Glokal" artık bizim sözlüğümüzdeki uydurma bir terim değil.

Bugünün ve yarının sosyolojisi küresel olmak durumunda. O bilimsel ve eleştirel olmalı, ve onun temiz bir kimliğe ihtiyacı var, ama aynı zamanda sosyal bilimler arasında ve onlarla fiziki ve biyolojik bilimler arasında disiplinlerarası işbirliğine açık olmalı. Bu son zorunluluk, sosyal bilimlerin uluslararası derneklerinin ve ulusal araştırma kurullarının şemsiyesi olan Uluslararası Sosyal Bilimler Kurulu'nun (ISSC) temel kurumsal hedeflerinden biri. ISSC Başkanı olarak gelişimine katkıda bulunduğum yakın zamandaki hakim ISSC programlarının hepsi tamamen küresel bilimsel işbirliği geliştirmeyi vaat ediyor: yeni yayınlanmış olan Dünya Sosyal Bilim Raporu dünyanın her bölgesinde çevreye dair sosyolojik araştırmanın durumuna ilişkin zengin bir tablo ortaya koyuyor; online olarak mevcut ve okunmaya değer. Üçüncü Dünya Sosyal Bilim Forumu'nun (Eylül 2015'te Durban'da gerçekleşecek) teması küresel adalet; ben bütün sosyologları samimi bir şekilde Milenyum Gelişme Hedefleri'nin değerlendirilmesi ile örtüşecek olan bu önemli uluslararası foruma katılmaya davet ediyorum.

Beş yıllık çevresel araştırma programı, Gelecekteki Dünya , ISSC ve ICSU (fiziki ve doğa bilimleri için paralel şemsiye örgüt) tarafından ortaklaşa yürütülecek; ISSC özel olarak Sürdürülebilirlik için Dönüşümler alt forumunu yönetecek.

ISA kendi başına ve ISSC ve ICSU içerisinde, küreselleşmenin farklı yönlerinin entellektüel olarak dürüst ve yetenekli analizlerini tetikleyerek ve küresel ajandadaki eşitsizlikler ve küresel adalet gibi sorunlara etkili çözümler önererek küresel bir rol oynuyor. Diğer uluslararası bilimsel derneklerle birlikte, ISA küresel demokratik yönetimlere bir çok açıdan kayda değer şekilde katkıda bulunabilir. Öncelikle, güçlü hükümetler, çok uluslu şirketler ve dinci ve milliyetçi köktenci hareketler gibi etkili küresel aktörlerin çoğu kişisel çıkarlardan, artan güç ve maddi kazançtan etkilenmekte ve tek bir Weltanschauung empoze etmeye eğilim gösterirken, uluslararası bilimsel dernekler evrensel değerlere göre hareket eder. Herkes bilimsel başarısına, öğretme kabiliyetine ve mesleki etiğe göre değerlendirilir, toplumsal cinsiyet, etnisite, yaş ve milliyete göre değil. İkincisi, uluslararası bilimsel dernekler dogmacılık ve bağnazlığa karşı etkili bir antidot olabilir. Biz bilimsel çalışmalarımızda, farklı düşünceleri mantıksal tutarlılık ve deneysel test etme anlamında adil bir değerlendirmeye tabi tutmak için farklı ve hatta çatışan görüşleri karşı karşıya getirmeye alıştık: bilimin öğretisi esasen dogma karşıtı ve evrenselcidir. Üçüncüsü, ticaretin uygunluğu veya diplomasinin gerektirdikleri sıklıkla hükümetleri ve şirketleri temel insan hakları ihlallerine tek gözlerini- ya da hatta iki gözlerini - kapamaya ikna etse de, uluslararası bilimsel dernekler, tamamen özgür olmasalar da, daha açık sözlü ve bu hakların savunulmasında daha açık olabilirler. ISA düşünce, eğitim ve bilimsel araştırma özgürlüğünün savunulmasında önemli bir rol oynam-

akta ve oynamaya devam edecek. Dördüncüsü, sosyal bilimlerdeki uluslararası bilimsel dernekler, hegemonik kültürlerin ve dillerin yaygın sorunları ile karşı karşıya olsa da, etnosentrizmin risklerinin de farkında görünmektedir.

Bunlar ISA ve diğer uluslararası bilimsel derneklerin küresel yönetime katkıda bulunmaları ve ekonomik ve kültürel baskıcılığa etkili bir karşı ağırlık olarak hizmet etmeleri açısından oldukça alakalı yollardan bazıları. Ancak etkili olabilmek için, bu dernekler üyeliklerini arttırmalı ve sonrasında projelerini ve faaliyet alanlarını genişletmelidir.

Sosyoloji bilimsel bir disiplin olarak günümüzdeki sosyal ilişkilerin karmaşıklığını araştırmaya talip olduğundan bu yana, ISA'nın karmaşık bir dünyada insanların huzur içinde yaşamasına, çeşitlilik içinde tekilliği farketmeye, barışı, dağılımsal adaleti, bireysel özgürlükleri ve kültürel çoğulculuğu desteklemeye yardım etmede önemli bir rolü bulunmaktadır. Sosyologlar sadece sosyal fenomenlerin salt tanımlamaları ve yorumlamaları ile meşgul olmadığı sürece konuyla ilgilidirler. Sosyologlar daha kapsamlı amaçların peşinde koşmak için dikkatli ve kendilerini adanmış bilim adamları olarak katkı sağladıklarında inandırıcı olurlar. Günümüzün anlaşmazlık dolu dünyası iyi sosyologlara ihtiyaç duymaktadır, sorun yaşayan insanlar iyi sosyologlara ihtiyaç duymaktadır, ileriye göremeyen liderler iyi sosyologlara ihtiyaç duymaktadır. Dünya sosyoloji topluluğunun kaynaklarını ve yeteneğini seferber ederek sorumluluğumuza uygun yaşamamız için bize izin verin. ■

Tüm yazışmalarınızı Alberto Martinelli <alberto.martinelli@unimi.it> adresine iletebilirsiniz.

> “Pozitivist” Manifesto

Piotr Sztompka, Jagiellonian Üniversitesi, Krakow, Polonya, ve eski ISA Başkanı, 2002-2006

Piotr Sztompka.

Ister inanın ister inanmayın, Yokohama Dünya Sosyoloji Kongresi benim onbirinci kongremdi. 1970 yılında ISA'ya Varna, Bulgaristan'daki kongre ile katıldım, Doğu Avrupa'daki ilk kongreydi. Şimdi 40 yıl sonra, geriye ve ileriye bakmaya cüret ediyorum. Bir teorisyen olarak, her zaman genel eğilimleri aradım, ve iki tane-sini saptadım: biri yararlı, sevinmek için nedenler öneriyor, ve diğeri kötücül, hatta tehlikeli.

ISA'nın büyük başarısı, Doğu Avrupa sosyolojisini değerli bir partner olarak sahiplenmekle başlayarak Batı Avrupalı ve Amerikalı bir merkezin ötesine ulaşabilmesiydi. Yeni Delhi'de, Asya zorla dahil oldu; Meksiko'da enerjik ve zengin

Latin Amerika sosyolojisi ilgi odağıydı. Durban'da Afrika sosyolojisi yenilikçiliğini ortaya koymuşken, Brisbane'de ve şimdi Yokohama'da Pasifik Bölgesi'nin canlılığını görüyoruz. Tamamen uluslararası bir dernek haline geldik. Sadece Çin Halk Cumhuriyeti, güçlü sosyolojik başarıları ve dinamizimleri ile uzak duruyor; ancak Yokohama'ya Çinli sosyologların katılımı ümit verici bir işaret.

Umarım sadece uluslararası değil ulus ötesi hale de geliriz. Bilimin bir anavatani yoktur ve sosyoloji ulusal sınırları tanınamalıdır. Bana kalırsa, Polonya sosyolojisi, Fransız sosyolojisi, Brezilya sosyolojisi, vb terimler sadece idari ifadelerdir, daha derin anlamları yoktur. Ben “bir çok sosyal dünya için tek bir sosyolojiyi” savunuyorum¹.

Sosyoloji topluluğunun küresele yakın genişlemesinin iki sonucu var. İlk olarak, bizim araştırma ajandamız farklı yaşam yolları, istek ve ihtiyaçlara içgörü geliştirmeyi önererek inanılmaz ölçüde zenginleşmekte. İkinci olarak, sosyologların yoksulluğa, baskıya, ayrımcılığa ve dışlanmaya karşı duygusal ve etik duyarlılıkları güçlenerek genişliyor. Öyle olduğu halde, genel mantık açısından, değer yargıları gerçeklerin sonucunda ortaya çıksa da sosyolojik açıdan bu böyle. İnsanın varoluşunun karanlık yanlarına dair sağlam ve belgelenmiş gerçekler ahlaki tepkiyi ortaya çıkarıyor, nefreti doğuruyor ve değerleri dönüştürüyor. Ben bunu bir sosyolojik uslamlama olarak adlandırıyorum, mantıklı bir uslamlama olarak değil². ISA genişlemesinin tüm sonuçları dolayısıyla alkışlanmalıdır.

Buraya kadar iyi. Maalesef başka bir eğilim de sürmekte: yeni sınırlar ve hatta katı duvarlar bölünme kriterleri değişmiş olsa da sosyolojik topluluğun bölünmesi anlamına geliyor. Benim ilk Kongre'mde, ayırım jeopolitiktik, Polonya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Rusya'dan olan sosyologlar fakir kuzenler olarak muamele görürdü. Bundan kısmen Demir Perde'nin arkasındaki bizler sorumluyduk: resmi “liderleri” olan organize olmuş “delegasyonlar” olarak gelir, açık tartışmalardan kaçınır ve politik olarak hassas konularla uğraşmak yerine anlaşılması zor başlıklarda sunum yapardık (benim Varna'daki konuşmam “sosyolojideki teleolojik dil üzerineydi”).

¹ Sztompka, P. (2009) “One Sociology or Many?” s.21-29, Sujata Patel (ed.) The ISA Handbook of Diverse Sociological Traditions. Los Angeles: SAGE.
² Sztompka, P. (2007) “Return to Values in Recent Sociological Theory.” The Polish Sociological Review, 3/159: 247-261.

Ancak 1980'lerin sonlarında bu jeopolitik duvar çöktüğünde, hızla yeni sınırlar ortaya çıktı. Önce, bunlar küresel sınıf ayrımına dayanıyordu: fakir Güney'den olan sosyologlar, güçlü Amerikan karşıtı eğilimler ve Avrupa'nın sosyolojik mirasına duyulan güvensizlikle birlikte refah içindeki Kuzey'den olanların karşısına diziliyordu. Sonra, kimlik ayrımları ortaya çıktı ve jeopolitik veya sınıf faktörlerinden ziyade kültürel faktörler önemli hale geldi. Bazı ayrımlar toplumsal cinsiyet çizgisini takip ederken kültürel kökenlere odaklanan yeni bir nasyonalizm İngilizce'nin varsayılan "dil emperyalizmine" meydan okuyan dil savaşlarını ortaya çıkardı.

Bunlar tehlikeli olabilese de, tüm bu sınırlar gerçek bölünmeleri yansıtıyor. Sosyolojik topluluk geniş toplumun bir küçük evreni ve kendini bilim dışı tansiyonların ve çatışmaların üstünde tutmaya çabalyor. Anlaşılır ama affedilir değil.

Ancak yakın zamanda, epistemolojik anlaşmazlıklara bağlı olarak başka bir içsel bölünme ortaya çıktı. Bazılarımız, muhtemelen gizli sessiz bir çoğunluk, sosyolojinin, sistematik ve metodolojik olarak kontrol edilebilir araştırmalar yoluyla sosyal hayatın mekanizmalarına ve düzenlemelerine dair daha iyi bir anlayış sunmayı sağlayan entellektüel amaçları içerdiğine inanıyor. Sosyoloji böylelikle beşeri bilimler hatta sanata benzeyen açık gariplikleri olduğu halde, sıkıca tasarlanmış bilime yakın şekilde anlaşılabilir. Bu fikir geniş şekilde paylaşılmıyor olsaydı, Kogrelerimiz dünyanın bütün köşelerinden gelen bu denli çok iyi sosyolojik araştırmancın somut örneklerini içeriyor olmazdı.

Epistemolojik bölünmenin diğer bir kutbunda sosyolojiyi kitle hareketini amaçlayan devrimsel bir proje olarak gören açık ve görünür bir azınlık duruyor. Ayrıca bunun yerine tarifi zor bir takım "yerel sosyolojileri" savunan, tüm Batılı sosyoloji geleneğine dair bir kırgınlık var.

Bir bilim olarak sosyoloji karşısında bir eylem olarak sosyoloji, evrensel bilgi olarak sosyoloji karşısında duruma bağlı deneyim olarak sosyoloji; bunlar karşıtlıkların temel ayrım çizgileri. Ben şiddetle ilkinin tarafındayım; Michael Burawoy beni "son pozitivist" olarak adlandırıyor³. Tamamen gururum okşanıyor: "son Leninist" olmaktansa "son pozitivist" olmayı fazlasıyla tercih ederim. Sosyologlar devrim yapma konusunda iyi değiller, ve deneyenler yüksek lisans öğrencilerini kırmızı t-shirtlerle giydirmeleri veya akademik oturumları politik gösterilere döndürmelerindeki gibi maskara oldular.

Dünyanın fakir, sömürülen, ötekileştirilen ve dışlananları

3 Sztompka, P. (2009) "One Sociology or Many?" s.21-29, Sujata Patel (ed.) The ISA Handbook of Diverse Sociological Traditions. Los Angeles: SAGE.

için sosyolojinin sağlayacağı en büyük hizmet onların kaderinden sorumlu olan sosyal mekanizmaları ve düzenleri somut araştırmalarla anlamaktır. Eğer biri gerçekten eşitsiz ve adaletsiz bir toplumu değiştirmek istiyorsa, ilk görevi onu anlamak olmalıdır. Karl Marx düşünce tarihinde, Komünist Manifesto 'dan çok burjuva toplumunun sınıf mekanizmalarını incelediği Kapital ile hatırlanacaktır. O yaşamının çoğunu barikatlarda değil, kütüphanelerde harcamıştır.

Bilimsel değerlere- aklın, araştırmanın ve mantıklı argümanların gücüyle yeterli tanımlamaların, iyi temellendirilmiş açıklamaların, daha iyi yorumlamaların, toplumun daha derin şekilde anlaşılmasının peşinde koşmak- bir bakış ayrı bir yarar sağlamaktadır: sosyolojik topluluk içerisinde bir konsensus oluşturmak için bir alan sağlar. Politikanın, sınıf ve kültürün yerleşik menfaatleri bölücüken;

bilimsel değerler birleştirir.

Politikayı politikacılara, ideolojiyi devrimcilere bırakarak işimize geri dönelim. Sosyolojik dernek ideolojik çatışma alanı değil, akademik tartışma meydanı olmalıdır. Benim hayalim bir sosyal hareketten, ticari birlikten, politik partiden daha çok bilimsel bir topluluk olan bir ISA'dır, tartışmaların sloganlarla yer değiştirdiği ve düşüncenin onu takip etmek yerine eylemin önünde olduğu, oturumların politik toplanmalardan ziyade akademik seminerlere benzediği bir ISA. ISA'yı,, farklı özel çıkarlar tarafından oluşturulan bölünmelerin üstünde ve dışında, aklın ve bilgiyi aramanın evrensel değerleri ile birleşmiş görmek isterdim.

Antonio Gramsci'nin söylemiş olduğu gibi, sosyal konulara dair çıkarsamalarda bulunmak çıkarsamaların gerçeğe dönüşmesine etki etmektir. ISA'yı "politik olarak doğru" ve moda olan eğilimlerden uzak tutmak bize bağlı. Ünlü alıntıyı yorumlarsak -biri belli ki son Başkan'ımızın kalbine hitap etmiş- "Tüm ülkelerin sosyologları, birleşin". Evet, tabi ki, ancak sonraki satırı unutmayın: "İdeolojik zincirleriniz dışında kaybedecek bir şeyiniz yok, kazanacağınız bütün dünyanın bilgisi var". ■

Tüm yazışmalarınızı Piotr Sztompka <ussztomp@cyf-kr.edu.pl> adresine iletebilirsiniz.

> Dijitalleşme, Disiplinleşme ve Şeytan

Michel Wieviorka, Fondation Maison des Sciences de l'Homme, Paris, Frans
ave eski ISA Başkanı, 2006-2010

Michel Wieviorka.

Bir ISA Başkanı olduğum için mutlu ve gururluyum ve ondan ölçülenemez kazanımlarım oldu. Dört yıl sonra, öncelikle Derneği'mize ilişkin üç kısa noktaya değinmek istiyorum.

İlk olarak, biz hep ISA'yı politik nedenlerle bize kolayca katılamayan sosyologlara açık olması ile tanıdık, Soğuk Savaş sırasında komünist ülkelerde olduğu gibi, ve daha yakın zamanda Taiwan Derneği'nin dahil olması ile ortaya çıkan diplomatik meseleler nedeniyle Çin'in derneğinde olduğu gibi. Bugün Kogremiz sırasında Çin ve Japon

sosyolojik topluluğu tarafından ortaklaşa düzenlenen Çin'in Reform ve Sosyal Dönüşümü hakkındaki ilginç bir programı da kapsayan gerçek ilerlemeler görmekten mutluyum.

İkinci olarak: Eğer biz sosyologlar kültürel çeşitliliğin önemini farkediyorsak, o bizim ortamımızda canlı halde olmalı. Bu nedenle ben kendi vekaletim döneminde her zaman çok dillilik için mücadele ettim. Biz sadece üç resmi dilimizde değil, diğer dillerde de iletişim kurabiliyor olmalıydık, Japonya'da bulduğumuzda Japonca dahil olmak üzere! 1982'de Meksiko'da sadece iki resmi dilimiz vardı, İngilizce ve Fransızca. Ancak meslektaşlarımız ve Latin-Amerikalı öğrenciler tarafından güçlü bir baskı uygulandı ve İspanyol'ca Derneğin üçüncü resmi dili olarak kabul edildi. Ve burada, Yokohama'da, gerilemeden kaçınmak için daha aktif bir çaba görmek isterdim: bu Kongre için posterlerimiz sadece İngilizce. Hiç çaba veya hayalgücü harcanmamış: örneğin, açılış oturumunda ekrandaki altyazılar sadece İngilizce'ydi, neden en azından Japonca değil? Başkanlık oturumları için simultane çeviri sağlanmamış. Bu tabii ki pahalı, ancak ekonomik sebepler sosyologların tartışmadan kabul edebileceği türden açıklamalar değil. Eğer biz sadece İngilizce yaşar ve düşünür ve okursak, başkanımızı sadece Batı üniversitelerinden seçersek, nereye doğru gideriz? Sosyolojinin Batılılaşması, Batı ve Amerikan hegemonyası altında etnosentrizm riski var. Evet, gerçekte bir tür tahakküm şeklinde ortaya çıktığında evrenselliğin sıklıkla kullanıldığı şeklini de eleştirmek zorundayız. Evrensel değerleri onları tekrar dönüştürmek için tartışmalıyız, tüm sosyal bilimciler topluluğunda yeni bir etno-merkezci Batı düzeni empoze etmek için değil.

Üçüncü olarak: ISA bilginin üretimi ve yayılması için destek sağlayan bir kurum. Evet, biz ISA'yı örneğin Araştırma Komiteleri ile birlikte bir bilimsel ve entellektüel mekan olarak seviyoruz, ancak bizim ayrıca kendi bireysel ve kolektif eylemlerimizi geliştirmek için de kurumlara ihtiyacımız var.

Sosyolojik araştırma ekonomik, ideolojik veya politik olsun hiç bir türde çıkara tabi olmamalı. Araştırma araştırmacının merakı tarafından yönetilmeli; riskin olduğu kabul edilmeli; en yeni araştırmaları destekliyor olmalıyız. Araştırmacının işlevsel olabileceğini ortaya koyan ekonomik yan ürünlere karşı değilim; uzun süre Michael Burawoy'ın "halk sosyolojisi" dediği şeyi uyguladım, demem o ki bir fildişi kulesinde izole olmuş bir akademisyen değilim. Ama eğer biz sorumluluk içerisinde bilgiyi üretecek ve yayacaksa, düşünömsel ve eleştirel olma özgürlüğüne ihtiyacımız var- var olma koşullarını garanti altına alan kurumlara ihtiyaç duyan bir özgürlük. Şimdi sosyologlar olarak yüzyüze olduğumuz üç meydan okumadan bahsetmek istiyorum.

> Dijital Çağın Meydan Okuması

İnternet, yeni teknolojiler ve büyük veri tarafından kökten dönüşüme uğratılmış bir dünyaya adıma atıyoruz. Sosyoloji yeni bir döneme giriyor: düşünme yollarımız, nesnelere, yöntemlerimiz, paradigmalarımız, analitik araçlarımız değişmekte. Bu yeni olasılıkların ortaya çıkması anlamına geliyor. Sanattan, beşeri bilimlerden, canlı bilimlerinden başka aktörlerle birlikte yeni işbirliği yolları ile farklı şekillerde çalışmak zorundayız. Açık erişimi de içeren, yayınlamanın ekonomik modellerine dair büyük tartışmalarla birlikte yazma ve yayınlama değişiyor. Kütüphaneler giderek artan önemde ama alışık olmadığımız bir rol oynayacaklar. Büyük entellektüel, finansal, pratik kaynakları mobilize edebilen başka faktörler tarafından bilginin üretiminin zorluklarını tecrübe edeceğiz. Yeni eşitsizlik şekilleri ortaya çıkacak, örneğin yeni zor algoritmaları kullanmak için büyük veri veya paraya ulaşımı olanlarla, olmayanlar arasında. Son yirmi yıldır, giderek artan şekilde "küresel" sözcüğünü kullanıyoruz; şimdi küresel ama aynı zamanda dijital olan yeni bir döneme adım atıyoruz.

> Hiper Uzmanlaşma ve Disiplinleşmenin Tehlikeleri

Dünya genelinde özümüz artıyor. Genç sosyologlar daha iyi eğitilmiş- benim jenerasyonumdan çok daha iyi, ortalamanın üstünde. Ayrıca dünyaya daha açıklar; 30 veya 40 yıl öncesinde alışık olduğumuzdan çok da dolu bir uluslararası yaşamın içinde ağlara katılıyorlar. Ama ayrıca, sıklıkla sınırlı bir problemin analizi, spesifik bir yaklaşım

geliştirme içerisine kök salmış şekilde, politik ve tarihi konular gibi genel tartışmalara katılmayan sosyologlar olarak daha uzmanlaşmış durumdadır. Bu bir zorluğu ortaya çıkarıyor: nasıl bölümlenmeye ya da hiper-uzmanlaşmaya direnebiliriz? Nasıl spesifik alanımızdan genel konulara ilerleyebiliriz? Bu çok önemli: biz bölgesel, ulusal ve yerel seviyelerde dünyadaki genel tartışmaları spesifik ilgilerle ilişkilendirmek ve eklemek durumundayız. Başka bir şekilde anlatacak olursak: biz hem sosyal bilimci hem entellektüel olmak zorundayız. Biz hiper-uzmanlaşmaya dair eğilimleri kabul etmemeliyiz, bizimki gibi bir derneğin ve bizim Kongre'miz gibi bir toplantının bu denli önemli olmasının nedeni bu. Ulusal ve kurumsal ortaklıklara ve ya da bilimsel intibaklara rağmen biz küresel bir topluluk oluşturduk. Geçmişte bazı genel tartışmaların bilimsel olmaktan daha çok ideolojik olduğu doğru. Ancak karşılıklı değiş tokuşlarda özel çıkarların katılımı yok etmesine izin vermemeliyiz.

Bağlantılı olarak, Çoklu-disiplinliliği desteklerken, üniversitelerin ve akademik sistemimizin bunu geliştirmeye yardımcı olmadığını da biliyoruz. Sosyologlar, disiplin kimliğe ve onlara bel bağlayan araştırmacıların kariyerlerine meydan okuyarak, disiplinlerin izolasyonunu kırmada ön safta yer almalıdır.

> Şeytanla Yüzleşmek

Ben yeni sosyal ilişkiler üretmek ve kurumları dönüştürmek için sosyal hareketlere ve çatışmalara güvenen bir optimist olma eğilimindeyim. Ancak dünyanın benim yaşadığım yerinde ve diğer yerlerinde, çatışmalardan veya sosyal ya da kültürel hareketlerden daha güçlü krizler görüyorum. Anti-hareketler olarak adlandırabileceğimiz- şiddet, popülizm, nasyonalizm, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, köktencilik veya anti-Semitizm- büyüyor; sosyal hareketlere dair teori anti-hareketlerin türemesini ve rollerini içermek durumunda. Alain Touraine'in bir taraftarı olarak, hep bu analiz çizgisini takip ettim. Endişelerimizin bir parçası olarak kötülüğü de dikkate almalıyız. Evet, sosyal hareketleri ve anti-hareketleri çalışmak sosyoloji için bir öncelik, kolektif eylemin mantığı kadar bireylerin öznelliğini de dahil etmeli ve öznelleştirme ve ayrıca edilgenleştirme süreçlerini ciddi şekilde dikkate almalıyız. ■

Tüm yazışmalarınızı Michel Wieviorka <wiev@msh-paris.fr> adresine iletebilirsiniz.

> Ucuz Domatesin Ardındaki: Güney İtalya'daki Göçmen İşçiler

Mimmo Perrotta, Bergamo Üniversitesi, İtalya

İtalya'nın domates hasatında çalışan göçmenler

Fotoğraf: Photo by Tiziano Doria.

Eylül 2013'te, ulusal Fransız televizyonu France 2 Puglia, Güney İtalya'daki göçmen tarım işçilerinin dramatik yaşam ve çalışma koşulları ile ilgili bir rapor yayınladı. Rapor, Les récoltes de la honte (Utanç Hasadı), Puglia'da brokoli ve domates hasadı ve işlemlerini ve Auchan, Carrefour ve Leclerc gibi Fransız süpermarketlerine satışını anlatıyor, ve Fransız tüketicilere gıdalarının bu tarım işçilerinin düşük ücretlerinden ötürü ucuz olduğunu hatırlatıyordu.

Diğer Avrupa medyası da benzer şekilde Güney İtalya'daki tarım işçilerine odaklanmaktadır. Norveç'te, Norveçli sendikaları ve süpermarketleri İtalyan şirketlerinden ve üretici birliklerinden tarımsal üretimde

“etik standartlar” geliştirmelerini istemeye zorlayan Puglia'nın domates hasatçılarına sömürülmesine karşı bir kampanya düzenlendi. İngiliz dergisi The Ecologist iki ilginç araştırma yayınladı. İlki, Ağustos 2011'de, “pelati”nin (tamamen soyulmuş domates konservesi) tedarik zincirini anlatıyordu: domatesler Basilicata'da Afrikalı elle toplayıcılar tarafından hasat ediliyor, Conserve Italia ve La Doria gibi firmalarca işleniyor ve son olarak İngiliz süpermarketlerinde (Sainsbury's, Waitrose, Tesco, Morrison's) satılıyor. İkincisi, Şubat 2012'de, Coca Cola şirketi ve onun tarafından kontrol edilen Fanta Portakal markasını Calabria'lı tüccarlara portakallar için ödediği parayı halka açıklaması çağrısında bulunarak, Rosarno'daki (Calabria) narenciye toplayıcılarının durumlarını analiz ediyordu.

>>

Bu gazetecilere özgü raporlara göre, Güney İtalya tarımı düşük ücretler, kırsal bölgelerde veya geniş gettolar ve gecekondu mahallerinde kötü durumdaki evlerde yaşamaya zorlanan tarım işçilerinin üzerindeki despotik iş denetimi, yarı-yasal çalışma, tarım işi yüklenicilerinin (caporali denen) etrafa yayılmış varlığı ve tarımsal üretim ücretlerinin aşağı çekilmesine dair zorlamalar ve tüccarlar ve geniş ölçekli süpermarket zincirleri tarafından yerel üreticilere uygulanan baskılarla karakterizedir. Gerçekte, Avrupa tarımı "Kaliforniya modeli" yoğun tarımla rekabet ettiği için, göçmen tarım işçilerinin çalışma ve yaşam koşulları diğer Avrupa ülkelerindekinden daha iyi değildir: tarımdaki göçmen işçiler kıta boyunca zor durumları tecrübe etmektedir.

1970'lerden itibaren, Güney İtalya yabancı göçmenler için bir hedef bölge oldu. Resmi makamlara göre, tarım alanında güney İtalya'da 110,000 civarında yabancı işçi ve en az bu kadar daha düzensiz işçi bulunmaktadır: Tunuslular ve Faslılar (çoğunlukla Sicilya ve Campagna'daki seralarda), Hintliler (çoğunlukla canlı hayvan besiciliğinde), aşağı-Sahra Afrikalıları ve Doğu Avrupalılar.

Alan araştırması gerçekleştirdiğim Puglia ve Basilicata bölgelerinin ikisi de Haziran ve Ekim ayları arasında domates tarımı açısından, özellikle hasat zamanı zirve düzeyde işgücü talebi deneyimiyorlar. Domatesler, İtalya'nın en çok bilinen ve en çok ihraç edilen gıda ürünü olan pelati haline getirilmek için Campania'daki konserveleme tesisine getirilecekler. Her yaz, 13,000 ve 20,000 arasında çoğunlukla aşağı-Sahra Afrika ve Merkez ve Doğu Avrupa ülkelerinden göçmen iş için gelmekte. Bazı aşağı-Sahra Afrikalı tarım işçileri Sahra çölünden geçip, Akdeniz'i aştıkları korkunç yolculuklarda hayatta kalıyor; bir çoğu kışın Calabria'nın turfanda meyvelerini ve baharda Campania'nın çileğini toplayarak İtalya'nın güney bölgeleri boyunca hasat çemberini takip ediyor. Diğer Afrikalı tarım işçileri yıllarca İtalya'nın kuzeyindeki fabrikalarda çalışmış olarak oturma belgesine sahip. Ekonomik krizde işsiz kaldıklarından, şimdi Güney İtalya çiftliklerinde iş bulmaya çalışıyorlar.

Doğu Avrupalılar genelde kalıcı yerleşimciler; Romanyalılar İtalya'daki en büyük yabancı uyruklu grup. İşgücü talebinin zirve yaptığı dönemlerde, bir çoğu Avrupa'nın başka bölümlerinden ya da anavatanlarından dönemsel olarak Güney'e hareket ediyor, hasat dönemi bittiğinde evlerine dönüyorlar. Hasat dönemi boyunca, mevsimlik işçiler kırsaldaki gettolarda yaşıyor. Ara sıra olan "insancıl girişimleri" bir kenara bırakırsak, onlar nadiren işçi sendikaları veya yerel kurumlarla iletişimde oluyorlar; dönem bittiğinde başka bölgelerdeki, diğer gettolara hareket ediyorlar.

Göçmenlerin konaklamaları ve işe yerleştirilmeleri genelde resmi olmayan tarım işi yüklenicileri olan , ekipleri onlara ihtiyaç duyan işlere " tam zamanında" götürmeyi garanti eden caporali tarafından organize edilmektedir. Caporali hem tarla işçilerine hem de onların işverenlerine hizmet sunmaktadır: hasat zamanı konaklayacak yer (geçici olarak), tarlalara, tren yollarına ve süpermarketlere ulaşım,

aynı zamanda gıda, su ve kredi sağlamaktalar.

Daha önemlisi, caporali işi süperverse ediyor ve iş verenler caporale için bir tarım işçisine ödediklerinden daha fazla ödüyorlar. Her hasat edilmiş 300 kg domates konteynırı için, caporale 3.5 ve 6 avro arasında ücret alıyor; aracı ücretini, tarlalara taşıma maliyetini ve işçilerin konaklama, gıda, su ve kredi için her türlü borçlarını düşükten sonra işçilere ödeme yapıyor. Bu parça-başına ücretlendirme sisteminde, en güçlü ve en deneyimli toplayıcılar günlük 80-100 avro arası kazanabiliyorlar, ancak en yavaş olanlar sadece 20 avro civarı alıyor.

Caporali gücünü (ve karını) iş gücünün ayırımından ve "rakiplerin" yokluğundan alıyor: İtalya ve Avrupa'nın diğer kesimlerine kıyasla, dönemsel işgücü kotası, kamusal iş merkezleri veya "resmi" özel arabulucular (kooperatifler, dönemsel iş bulma ajansları) gibi hükümet müdahaleleri burada çok az etkili. Ekonomik krizler farklı ülkelerden ve farklı legal durumları olan işçiler arasındaki rekabeti yoğunlaştırdı, aynı zamanda kollektif eylem tiplerinin oluşmasını zorlaştıran bir faktör.

İşçilerin kötü çalışma koşulları, despotik iş gücü kontrolü ve düşük ücretlerle baş etmede farklı stratejileri bulunmakta. Romanyalılar ve Bulgarlar'ın en karlı kaynağı mobiliteleri: Avrupa'da dolaşma özgürlükleri olduğu için , yaşama maliyetinin ve ücretlerin hala Batı Avrupa'dan düşük olduğu Doğu Avrupa'ya gidip gelebiliyorlar, ve başka işlere bakmak için diğer yerlere hareket edebiliyorlar. Buna kıyasla, Afrikalı göçmenlerin daha güvenilmez olan yasal statüleri, çalışma yeri çatışmaları, "etnik" çatışmalar (Ocak 2010'da Calabria'da olan "Rosarno isyanı" gibi) ve sendika çatışmaları (2011'de Nardò, Puglia'da yabancı tarım işçileri tarafından gerçekleştirilen grev gibi) dahil bir çok zorluk yaratıyor.

2014 yılında, Avrupa'nın kitle iletişim araçları, STK'lar, militant ağlar ve göçmen hakları havunucu dernekler ile birlikte yürütülen kampanyalarla birlikte, tüm bu çatışmalar Puglia ve Basilicata'daki bölgesel yönetimlerin tarım işçilerini karşılama merkezlerinde misafir etme, şirketleri tarım işçilerini kamusal iş merkezleri aracılığıyla işe almaya teşvik etme ve işlenmiş domatesler ve diğer tarımsal ürünler için yeni "etik" markalar yaratmaya dair sözler vermesine sebep oldu. 2014'deki domates hasadı boyunca bu girişimler başarısız oldu: bir kez daha, çiftçiler hasatçıları caporali aracılığıyla işe almayı tercih etti ve gettodaki caporali tarafından garanti edilen işlerinden olmamak için, mevsimlik işçiler arasından çok azı karşılama merkezlerinde "misafir edilmeyi" istedi. ■

Tüm yazışmalarınızı Domenico Perrotta <domenico.perrotta@unibg.it> adresinden iletebilirsiniz.

> Kooperatiflere Karşı Grev Yapmak:

Göçmenler Ön Ayak Oluyor

Devi Sacchetto, Padova Üniversitesi, İtalya

Kooperatiflere ve kayıt dışı işçileri suçlayan Bossi Fini Yasası'na Karşı Yapılan Bir Gösteri

Ulusal İtalya Grev Komisyonu grev hakkını düzenliyor ve kontrol ediyor, ve tüketicileri kamusal hizmetler diye tabir edilen alanlardaki-özellikle ulaşım, sağlık hizmetleri, yerel ve ulusal acil hizmetler- grevlerden koruyor. 2013 yılında, lojistik sektöründeki grevleri takiben, Komisyon sütün temel bir ihtiyaç olduğuna karar verdi; sonuç olarak her tür süt çeşidinin taşımacılığına müdahale etmeyi- hala kaç tane markaya ulaşılabilir olduğunun önemi olmadan- zorunlu kamusal hizmete müdahale olarak değerlendirildi. Genel merkezleri Bologna'da olan İtalyan gıda markası Granarola Lojistik adında bir firma ile taşeronluğu olan bir kooperatif tarafından işe alınmış bir

kaç yüz göçmen işçi greve gittiğinde, Komisyon eylemlerini veto etti. Ancak herhangi bir İtalyan marketinde bir çok süt markasına ulaşılabilir; süt temel bir ihtiyaç olabilir, ama Granarola markasını olmazsa olmaz olarak tanımlamak zor.

İtalya'daki kooperatifler, 19.yy sonlarında sömürünün en acımasız biçimlerinden ve İtalya'dan göç etme zorunda kalmanın kötü sonuçlarından korunmak için işçiler tarafından bir çeşit öz savunma mekanizması olarak kurulmuştu. 1920'lerin başları itibarıyla, özellikle Kuzey ve Merkezi İtalya'da kooperatif sistemi o kadar sıkı şekilde kurulmuştu ki, ırkçı rejim bile onu yok etmeye cesaret edemedi. Ancak, yakın on yıllarda kooperatifler üremeye başladı ve büyük firmalara taşeron hizmeti

vermeye başladıklarından bu yana yeni aktivitelere katılımları genişledi. Kooperatifler artan şekilde işlerinin büyük kısmını havale eden şirketlerin isteklerine yanıt vermeye başladı.

Bu değişikliklerle, partnerler ve kooperatif idare komiteleri arasındaki kooperatif demokrasisi ve katılımı bozulurken, kooperatif içindeki çalışma koşulları -hem partner-işçiler hem partner olmayan işçiler için- kötüleşti. Etnik çizgiler açısından işgücünün bölümlenmesi sıklıkla herhangi bir kooperatifte dayanışmanın çözülmesine yol açan ilk basamaktır. 2011'de İtalya'nın 43,000 kooperatifinin iş gücü 1,3 milyon civarında insanı içeriyordu, ülkenin para karşılığı çalışan nüfusunun neredeyse %7,2'si. Onların yıllık cirosu 140 milyar avro

>>

tutmakta, ya da İtalyan gayrisafi yurt içi hasılasının 7%'si. Kooperatifler lojistik, büyük perakende satış, inşaat ve yardımcı bireysel ve kurumsal hizmetlerde önemli. Lojistik sektöründe, toplam iş gücünün çeyreği kadarı ulusal çok uluslu şirketlerin taşeronları olarak faaliyet gösteren kooperatifler tarafından işe alınıyor. Lojistik sektöründe bazı kooperatifler yasal olarak yetkilendirilmiş dönemsel insangücü ajanslarının rolünü oynuyor.

Birçok şirket, masrafları azaltmak ve rekabeti arttırmak için, üretim süreçlerinin giderek daha büyük kısımlarını kooperatiflerin taşeronluğuna bırakıyor- ve kooperatifler partner olmayanları bırakın partnerler arasında bile eşit hakları savunmakla giderek daha az uğraşılıyor. Kuzey İtalya'nın geniş kesimlerinde, yerel kamu kurumları, kooperatifler ve işçi sendikaları, "sosyal uyumu" korumak ve yerel endüstriyel karı desteklemek için tamamen aynı olmasa da benzer politik pozisyonları benimseyerek birbiri ile yakın bağlantı içerisindedir. Katolikler ve eski komünistler şimdi kendilerini aynı dernekte, bütün İtalyan kooperatiflerinin %9'unu içeren "L'alleanza delle cooperative italiane" (İtalyan Kooperatifleri Birliği) kümelenmiş buluyorlar. Hepsi verimlilik zorunluluklarını kabul etmek zorunda. Eski Komünist ve "Birlik" in en önemli Konfederasyon'u Legacoop, ayrıca İtalya'daki en büyük dönemsel iş ajanslarından biri olan Obiettivo Lavoro'nun da sahibi.

Granarolo Logistics için çalışan kooperatiflerde taşıyıcıların kampanyası, 2011-2014 arasında Kuzey İtalya'da tedarik ve iletişimi etkileyen bir seri protesto ve grevden sadece biriydi. Kuzey Afrika'dan olan göçmenlerin bir çoğu, son on yılda artan sayıda taşeron kooperatifler tarafından işe alındı. Bazı durumlarda, grev yapan göçmenler işten çıkarıldı;

İtalya'da oturma haklarını kaybetme ve bu nedenle aniden belgesiz yabancılara dönüşme riskiyle karşı karşıya geldiler.

İlk kayda değer protesto, 2011 yazında Milano'ya çok uzak olmayan Piacenza'da, büyük bir taşıma şirketinin taşeronu olan kooperatif için çalışan işçilerin, çoğunlukla göçmenlerin artan hızlılıktan ve haklarının olmamasından şikayet ederek daha yüksek ücret talep etmek için iş bırakmasıyla başladı. Resmi İtalyan işçi sendikaları grevcileri beklemeye aldı. Ancak bu taşeron firmadaki grev başarılı oldu: işçiler ulusal bir anlaşma, ücret artışı, tatiller ve hastalık tazminatı kazandı, sonraki endüstriyel hareketlere de ilham veren bir başarı.

En önemli kampanya 2012'de Piacenza'daki bir Ikea deposunda gerçekleşti. Çoğunlukla Kuzey Afrika'dan olan kooperatif işçileri, daha iyi ücretler, daha yavaş bir çalışma temposu ve düzenli bir iş anlaşması talep ettiler. İşçiler Ikea deposunun önünde oturarak grev yaptılar. Polis çağırıldı, işçileri darp etti ve toplantıyı dağıttı. Bir kaç aylık bir başlayan ve sonlanan endüstriyel hareketten ve İtalya'daki alışveriş merkezlerinde bulunan Ikea işletmeleri önünde toplanmalardan sonra, işçiler daha iyi çalışma koşulları elde etmeyi başardılar. Onların örneği kısa zamanda diğer Ikea alışveriş merkezlerine yayıldı. Bu hareket, Piacenza, Bologna, Padova, Verona'yu içeren İtalya'nın endüstriyel kalbindeki bir çok taşımacılık merkezinde, bariz iş stopajları, toplanmalar ve gösteriler ile dikkatleri çekti, Üniversite öğrencilerinin, genç geçici işçilerin ve solcu sosyal merkezlere dahil olan militanların özellikle kooperatiflerin ucuz dönemsel işgücü merkezi olarak kullanılmasına karşı protestolarla dahil olması, bu gösteriler ve grevler sırasında işçilere yardımcı oldu. Bütün bunlara rağmen, kampanyanın

başarısı büyük oranda Kuzey Afrikalı komşuların iletişim kanallarına dayanmasından ve büyük Arap Baharı gösterilerinden aldıkları ilhamdan kaynaklandı.

Bir çok göçmen işçi taşeron kooperatiflerdeki üretim zincirine çok aşınaydı, ve bu nedenle şirketlerin ekonomik kaybını maksimize ederken ücretlerdeki kaybı minimize edebiliyorlardı. Dahası, aşağı tabaka işçi sendikacıları ve aktivistleri ile yakın çalışıyorlardı. Ancak çoğu göçmen işçi organize etmek için yeni yollar arıyordu: onlar geleneksel işçi sendikalarını yöneticilerin işleri havale etmesine izin vererek statükoyu idame etmeye çalışır görüyorlardı. Şaşırtıcı olmayan şekilde, işçiler, "doğrudan şirkete karşı durmanın daha iyi olacağına" inandıkları için taşeronlaşan kooperatif sisteminden kurtulmayı istiyorlar.

Ancak, bu hareketler, bir bütün olarak İtalyan kooperatif hareketleri içerisinde düşünce taşına meydana gelmiş kararlara sebep olmuş gözüküyor, aksine geleneksel kooperatiflerin taşeronlaşma ile ilgili yapacakları az şey olduğuna ilişkin aktivistler arasında yaygın bir görüşe sebep oldu. Kısacası, İtalya'daki kooperatif hareketleri başlangıçtaki amaçlarından ve ideallerinden önemli ölçüde farklılaşmış durumda. Göçmen işçiler herkese bu farklılaşmayı hatırlatıyor- ve 16 Ekim 2014'te başka bir lojistik sektörü çalışanları grevi geniş ölçüde başarılı oldu. ■

Tüm yazışmalarınızı Devi Sacchetto <devi.sacchetto@unipd.it> adresine iletebilirsiniz.

> Genç İtalyan Erkekler Ekonomik Krizle Mücadele Ediyorlar

Luisa M. Leonini, Milan Üniversitesi, İtalya

22 yaşındaki Michael, şimdilerde Milan'ın moda olan bölgelerinden birindeki iyi bilinen bir şarap evinde neredeyse bir yıldır çalışmaktadır. Belirlenmiş dönemli bir kontratla garson olarak çalıştığı işi sosyal ağlar yoluyla buldu: babası şehrin aynı bölgesinde bir mağazada tezgahtar olarak çalışmaktadır. Asıl işi "aperatifleri hazırlamak" olsa da, Michael gittikçe "geliştiğini" ve bu alanda giderek daha fazla uzman ve bilgili hale geldiğini hissediyor. Michael, özellikle, kendisine bir sommelier – bir şarap kahyası-olmanın inceliklerini öğreten iş verenine minnetlerini sunuyor. Michael'a göre, resmi olarak bir sommelier olarak nitelendirilmek için bir mesleki kursa girebilmenin ilk basamağı bu iş. Michael genel olarak, kendisine her ay biraz kenara para koymasına ve bir gün kendi işini kurabilmeyi hayal etmesine imkan veren mevcut işinden memnun.

Röportaj sırasında, Michael'a yetişkinliği nasıl algıladığı soruldu, takip eden pasajda bunu tanımlamakta:

Michael: Bir yetişkin olmak, öncelikle, sorumluluk anlamına

geliyor. Sorumlu olmak. Herkes "ben bir yetişkinim, 21 yaşındayım ve bir arabam var" diyebilir. Ama bu hiç bir anlam taşıyor! Hayatınızla ne yapmak istediğinizi iyi bilmiyorsanız, siz bir yetişkin değilsiniz. Şu olmadığı sürece...siz bir yetişkin değilsiniz... nasıl denir bilmiyorum...benim için yetişkinlik çalışmakla ilgili, bilirsiniz, çalışmak ve sorumluluk, aile içerisinde. Örneğin ben diğer arkadaşlarımla kıyasladığımda kendimi daha olgun görüyorum.

Araştırmacı: Olgundan kastın ne?

Michael: Benim için olgun olmak aynı zamanda yetişkin olmak anlamına geliyor...Çünkü ailemle ilgileniyorum, faturaları ödüyorum, kızkardeşimin küçük çocuklarına bakıyorum, yemek yapıyorum, evi temizliyorum ve çalışıyorum! Bilirsiniz, benim yaşımda çok az genç bunu yapıyor! Ancak, daha önemli olan benim hırslarım var, çünkü kendi işimi kurmak istiyorum ve buna ulaşmak adına yapılması gereken herşeyi yapmaya çalışıyorum.

Michael da diğer cevaplayanlar gibi, yetişkinliği ilişkisel terimlerle, diğerlerine bakabilme, kendisi ve ailesi için sorumluluk almayı kabul etme kapasitesi olarak

tanımlıyor. Yetişkinliğe dair bu anlatı, tüketim ve sosyal aktivite alanında gençliğin sorumsuzluğuna karşıtlığı oluşturuyor. Saygı duyulan bir yetişkin erkeği iş, aile ve ebeveynlik üzerinden tanımlayan geleneksel "paket teklif", Michael'ın görüşlerinde önemli yer tutuyor. Ancak, bu olağandışı anlatı ailede aldığı olağandışı konumla güçlenmektedir: ebeveynlerinin ayrılmasına ve kızkardeşinin erken hamileliğine bağlı olarak, Michael kendini ailenin iyi oluşuna en çok katkıda bulunması gereken aile üyesi olarak algılamakta. Michael, arkadaşlarının sorumsuzca yaşamaları şeklinde tanımladığı gençliği deneyimlemekte güçlükler ile karşılaşmasına rağmen; kendi koşullarını-iyi ücreti olan bir işte çalışmak ve ailesine bakıyor olmak-yetişkinlik ve erkeklik kavramlarını kullanarak kendisi için değerli kılmaya çalışmakta.

Bir çok arkadaşına kıyasla, Michael ekonomik kriz bağlamındaki iş gücü piyasasında, birikim yapmasına ve birikimin ekonomik ve sembolik bir sermayeye dönüşeceği bir geleceği hayal etmesine imkan veren görece imtiyazlı bir konuma sahip.

İkinci grupta yer alan görüşmeciler ise yetişkinliği çok farklı görüyor.

>>

“tüketim, öz saygının ve farkındalığın kazanılmasında etkili olan bir unsurdur”

Michael'a kıyasla, onlar yetişkinliği, tasarruf fikrini ve erkek olmayı hergün “geçim sağlamayı” öğrenmek, belirsiz ve tutarsız yaşam ve çalışma koşulları ile başetmek olduğunu vurgulayan düşünceyi redderek boş vakit ve tüketim alanında özerkliğe sahip olma olarak tanımlıyor. Onların düzensiz konumları bir şekilde değişse de, aynı zamanda geleneksel yetişkinliği kale aldıkları sürece, bu grup yetişkin olmanın “her gün son gününüz olabilir” farkındalığına sahip olmak anlamına geldiğini düşünmekte. Önceki grup gibi, bu genç adamlar düşük akademik başarı ile karakterizedir (ve sıklıkla müdahalelerle karşılaşmış bir öğrenim gidişatı); genel olarak piyasa durgunluğunun olumsuz sonuçlarından daha fazla etkilenen ekonomik sektörlerde, veya inşaat işçiliği, bina görevlisi, garson, temizlikçi v.b. gibi yüksek seviyede güvencesizlikten müzdarip düşük vasıflı işlerde çalışıyorlar.

Gelecekte daha çok araştırmaya ihtiyacı olsa da, bizim hipotezimiz, bu grup için yetişkin hayata girmek, bu hayatın onlara açtığı imkanlar açısından tanımlandığı yönündedir.

Federico: Haftanın beş günü, günde on saat çalışıyorum. Bu benim anlaşımda yazandan on saat daha fazla. Ve ne kadar kazanıyorum biliyor musunuz? Ayda 600 avro. Kendi işinizi açmadığınız sürece kuaförlük sektöründe umut olduğunu düşünmüyorum. Tamam, sadece bir yıldır burada çalışıyorum, ama benim iş arkadaşım 18 yıldır burada çalışıyor ve 1,300 avro kazanıyor, ve siz 1,300 avro ile bir yaşam kuramazsınız!

Araştırmacı: Kazandığın parayla ne yapıyorsun?

Federico: İlk olarak, bir araba aldım! Sonra paramı kıyafetlere harcadım. Sevdiğiniz bir şeyi görür ve satın alırsınız, bunun üstünde çok fazla düşünmem... Bu acınası aylığı kazanmak için ter döküyorum. Bu benim param, yani gidip birşey alırım...

Araştırmacı: Hiç bir şey biriktirebildin mi?

Federico: Eğer bir şeyler biriktirebilseydim, tutkum olan dövmelere kullanırdım. Tüm kolumda bir dövmemin olmasını istiyorum, ancak biliyorsunuz, dövmeler para

tutuyor (gülüyor).

Bu ikinci genç grup için, tüketim ve boş zaman onların bireysel anlamda yetkinlik ve artan özerklik hissi yoluyla yetişkin kimliği geliştirmelerine izin veren, yatırımın önemli alanlarından. Düşük ücretlerin ve düşük gelecek iş öngörülerinin bu genç bireylerin tüketimine ve birikim yapmamasına yol açıyor oluşu çelişkili görünse de, onlara açık imkanlar ve zorluklar sunulduğunda, belki de tüketim bu genç bireylerin öz değer ve farkındalık kazanabildiği, yetişkinvari bir yetkin özgürlük ve özerklik deneyimleyebildikleri tek alan durumunda. ■

Tüm yazışmalarınızı Luisa Leonini <luisa.leonini@unimi.it> adresine iletebilirsiniz.

> İtalya'da Serbest Çalışma

Alessandro Gandini, Milan Üniversitesi, İtalya, ve ISA Profesyonel Gruplar Sosyolojisi Araştırma Komitesi Üyesi (RC52)

Turin'de topluluk alanı arayışında olan serbest çalışma için birlikte çalışma

Son bir kaç on yılda, yaratıcı ve kültürel endüstrilerin yükselişi çok sayıda medya temelli, "yaratıcı sınıf" olarak sıklıkla gündeme getirilen mesleği meydana getirdi. Bugün, bu geniş işgücü proje temelli ve serbest çalışma kariyerine dönüştü, bu durum bazen alternatifleri olmadığı için, ama artan şekilde bu çalışanlar istikrarsız bir ortamda profesyonel ve özel sahaları arasında bir denge yaratmak istediklerinden kişisel tercihlerin bir sonucu olarak oluştu.

Milan'da bilgi ve yaratıcı endüstriler alanında serbest çalışılan meslekler, yenilik ve çekiciliğe odaklanan işgücünün yükselişine örnek bir ders kitabı niteliğindedir. Önemli şekilde, ün kazanılması mesleki başarıda temel olmaktadır. Gazeteciler, danışmanlar, iletişim uzmanları, videocular- kendilerini güvencesizlik ve girişimciliğin ortasında konumlandıran hepsi serbest çalışan mesleki figürler- iş bulmak ve çevrelerinde kendilerini başarılı şekilde ortaya koyabilmek için gerekli olan "şöhret ekonomisi" döngüsünü tetikleyebilmek adına kendini markalaştırma pratikleri göstermeye ihtiyaç duymaktadır. Bu, çoğunlukla yüzyüze ilişkiler ve iletişim artan şekilde

çoğunlukla belirli bir mesafeden olduğu için daha merkezi hale gelen sosyal medyadaki dijital aktivite yoluyla sağlanıyor. Ancak şöhret elde etmek için gösterilen bu çaba, bu sektördeki iş kalitesi ve iş tatminine yönelik genel kanıları sorgulatır şekilde, çoğunlukla uzun saatler ve performans göstermek için baskı ile birlikte "aşırı çalışma" ile sonuçlanıyor.

Serbest çalışmanın hızlı artışı Avrupa'nın toplu istihdam datasında açık şekilde gözükmemektedir. Serbest çalışma bir yandan bağımsız ve kendi kendine organize edilen bir çalışma hayatına dair artan isteği tatmin ederken, aynı zamanda bu popüleritesini açıklayan "geleneksel" bütçeden anlayan nedenler önermektedir.

Bir "yaratıcı sınıf" düşüncesinin şenlikli yayılımından sonra geçen on yıldan fazla sürede, bilgi endüstrisindeki "yaratıcı" çalışanların bireysel girişimcilik aktivitesini geliştireceğini iddia eden bir on yıllık politika, büyük ölçüde proje temelli ve serbest kariyerlerde, güvencesizlik ve girişimcilik arasında stabil olmayan bir dengede, çoğunlukla kentlerde çalışan profesyonellerden oluşan bir çalışan pazarını meydana getirdi. Milan şüphesiz bu

>>

gelişimin bir paradigmatik örneği.

> Milan'da Serbest Çalışma

Bu çalışma için görüşülen serbest çalışanlar, 19-60 yaşları arasında değişen, iletişim, halkla ilişkiler, medya ve tasarım alanında bağımsız profesyoneller olarak çalışan, kent temelli bilgi ve yaratıcı işçilerdir. Bu "serbest çalışanlar"- farklı seviyelerde, komisyonla ve anlaşmalı işlerle çalışan kişiler-yıllık brüt ortalama kazançlarını 32,000 avro olarak bildirdiler. Ancak, bu ortalama kaydedeğer ücret kutuplaşmasını örtmektedir: görüşme yapılanların yarısından fazlası yılda 30,000 avrodan önemli ölçüde az kazanmaktadır.

Standart bağlı işler hala geniş ölçüde tercih edilmekte olduklarından, Milan'da serbest çalışma sıklıkla en iyi ikinci seçenek olarak görülüyor. Bir yanıtlayıcı, 40'larında bir halkla ilişkiler danışmanı, "serbest çalışmayı" çalışanlara az ödeme stratejisi olarak tanımlıyor ve işin "cool" oluşunun genel olarak haksız çalışma ortamını gizlediğini belirtiyor. Benzer şekilde, 20'li yaşlarda Milan'da serbest çalışan bir gazeteci, Milan'da serbest çalışmayı "kaçılması gereken bir durum" olarak tanımlıyor.

Bütün bunlara rağmen, bazı yanıtlayıcılar serbest çalışmanın işte daha fazla özgürlük ve kendi kendine organizasyon önerdiğini tarifliyorlar, ikisi de serbest çalışılan mesleğin oldukça ödüllendirici taraflarından sayılıyor. Orta yaşlı kadın bir iletişim profesyoneli, kişisel ve profesyonel ilişkilerin arasındaki güçlü bağlantının onun özel ve çalışma yaşamı arasında bir denge sağlamasına izin vermesinden ötürü, serbest çalışmanın zamanınızı geri kazanma olduğunu ifade etti.

> Bir "Şöhret Ekonomisi"

Serbest çalışma, sosyal ilişkilerin yönetilmesi, dedikodu gazetesi, öneriler, yönlendirmeler ve sonuçta birinin mesleki ağdaki kişisel şöhreti yoluyla kayda değer bir miktar işin yürütülmesini gerektirdiğinden "sosyalleşimin" bir boyutunu ifade etmektedir. Gerçekte, birinin mesleki ağlardaki kişisel şöhreti, bir bağımsız serbest çalışanın mesleki başarısını ve kariyer gelişimini belirleyen öge gibi görünüyor. Ağ oluşturmanın önemi, karlı şekilde "kendi kendine girişim" imajı geliştirmede kişisel marka oluşturma pratiklerine vurgu anlamına geliyor.

Örneğin, 48 yaşında kadın bir danışman, krizin ortasında önceki işinden ayrılmak zorunda kaldıktan sonra kendini "yeniden keşfetme" arayışına girdiğinde alandaki şöhretinin çok önemli olduğunu belirtti. İşten ayrıldıktan sonra, profesyonel alanında en ilgili ve ünlü olduğunu düşündükleri ile iletişim ve sosyal ilişkiler kurdu. Bu "ilişkiye dayalı iş" ona, ondan sonra düzenli bir iş tedariki sağlayan genişlemiş ağ yoluyla, ilk komisyonunu getirdi. Ayrıca iş verenler onu, mesleki Twitter yönetimi ile kombine edilmiş, iyi oluşturulmuş LinkedIn profilinden bulduğu için bazı işler

direkt olarak sosyal medyadan geldi. Bilgi ekonomisindeki serbest çalışanların günlük rutinleri ve görevleri, bu nedenle, "bağımlı" çalışmayla ilgili olan geleneksel görevlerden oldukça farklıdır.

Bu "portfolyo" ve "az sınırlı" kariyerler bilgi endüstrisinde yaygınlaştıkça, bir serbest çalışanın, bilginin önemli ölçüde dedikodu yoluyla devinimde olduğu sosyal ağlara gömülmüşlük düzeyi iş bulma şansını belirlemede hayati olacaktır. Dijital boyut ağ oluşturma pratiklerine katkı sağladığından ve uzun mesafeli bir şöhret çizmeye yardımcı olduğundan bu yana, sosyal medyada bir profesyonelin imajı başarılı bir meslek yaşamı için araçsal oldu.

> Cevap Ortak Çalışma mı?

Büyük firmalar yaratıcı çalışanları işe alma süreçlerine doğrudan dahil olma derecelerini azaltırken, serbest çalışanlar ve kendi işinde çalışanlar ilişkilerin kolektif yapılması ve sosyal sermayenin yönetilmesi- seçilme ve işe alınmaya ilişkin bireysel şans dolayısı ile şekillendiren ilişkiler- için yeni usuller keşfetmeye çağırılıyorlar.

Ancak, bu aynı zamanda evden çalışmayı arttırıyor. Bir kısım görüşülen kişi bu durumu tatmin edici olarak değerlendirirse de, çoğu çalışan için, bu yabancılaştırıcı ev işi rutininden rahatlamak için yaygın bir istek yaratıyor. Burada, yeni kurumsal düzenlemeler ortaya çıkıyor, iş arkadaşı ile bir zamanlar evleri ve başlangıçlarının merkez üssü olan evde yaşama kararını açıklamaya çalışan bir genç profesyonelin dile getirdiklerinde olduğu gibi.

Serbest çalışma durumunun bazı sorunlu yanlarına cevap olarak, şehirlerde yeni kentsel birleşimlerin olduğu görülmektedir. Bu anlamda en öne çıkan, çalışanlara diğer serbest çalışanlarla birlikte sosyal ağlarda irtibatlaşarak, bir masa ve ofis benzeri araçlar kiralayabilecekleri ortak bir çevre vaat eden ortak çalışma alanlarının yükselişidir. Diğer büyük metropolitan bölgelerle aynı doğrultuda, Milan büyük sayıda ortak çalışma alanının yayılmasına tanıklık ediyor. Farklı ortak çalışma alanları bulunmakta: bazıları reklamcılık ve halkla ilişkiler alanında çalışan insanların oluşturduğu yerel ve küçük ölçekli alanlar; diğerleri sosyal girişimciliği ve sosyal yenilikleri destekleyen marka kiralama modellerini yöneten büyük ölçekli aktörleri içeriyor. Bu ortak çalışma alanlarında, çalışanlar sadece bir alanı paylaşmıyorlar, iddia ettikleri şekliyle toplulukçu ilişkiler oluşturan "çalışmaya dair açık kaynaklı bir yaklaşım" geliştiriyorlar.

Tüm yazışmalarınızı Alessandro Gandini <alessandro.gandini@unimi.it> adresine iletebilirsiniz.

> Lübnan'da Mezhepçiliğin Değişen Koşulları

Rima Majed, Beyrut Amerikan Üniversitesi, Lübnan

"Laïque Pride" bayrağı altında toplanan Lübnan'daki protestocular, sekülerleşme ve "Gay Pride" için çağrı yapmaktalar"

"Lübnan'da ilişkiler sert bir biçimde değişti... Dünün düşmanları bugünün dostları ve dünün dostları bugünün düşmanı haline geldiler... Sünni Şii ayrışması da farklılaşmayı gerçekten hissettiğiniz durumlardan birisi... Özellikle de Refik Hariri suikastının ardından... Bu söylem daha önce sahiden var olmadı. Bildiğimiz kadarıyla, bizler Müslümanlardık ve Hristiyanların ülkedeki siyasi projelerine karşı mücadele ediyorduk... Bugün kimi Hristiyanlar bizim dostumuz ve Sünnilerin siyasi projelerine karşı mücadele ediyoruz".

Hassan, Amal Hareketinden Şii mücahit 1

Mezhepçilik, genellikle, katı mezhepçi hatlar arasında organize olmuş durağan sosyal ve politik ilişkilere işaret etse de, Lübnan'da bu ilişkiler kısa bir zaman dilimi içerisinde farklılaştı. Mezhepçi ikilemlerin hızlı yeniden yapılanması önemli sorulara neden oldu. Mezhepçilik nedir ve Lübnan bağlamında mezhepçiliğin anlamı nedir? Siyasal sistemin farklı gruplar arasında katı bir güç dengesine dayanan bir ülkede mezhepler ikilemi nasıl bu kadar hızlı değişebilir?

Eski Başbakan Refik Hariri'nin 14 Şubat 2005'de suikasta uğraması Lübnan'ın yeniden düzenlenen siyasi ve mezhepsel fay hattında deprem etkisi yarattı. Bu suikast ülkeyi, Suriye ile ittifakı yeniden ileri sürüp ABD ve İsrail'i Refik Hariri'yi öldürmekle suçlayan 8 Mart Koalisyonu ve

>>

suikastın arkasında doğrudan Suriye rejimini görüp onları suçlayan 14 Mart Koalisyonu arasında iki kampa bölerek, ülke tarihinin en büyük gösterilerine neden oldu. İlk olarak, Hariri suikastını takip eden olaylar kafa karıştırıcı görünmektedir: yeni koalisyonların her birisi, birkaç yıl öncesine kadar acımasız düşmanlar olan partilerin birleşimidir. Anti-Suriye koalisyonu, esas olarak Hristiyan, Dürzü ve Sünni toplulukların birleşimiyken, karşıt gösteriler, Hizbullah ve Amal partilerine dayanan Şii'leri ve onlara bir sene sonra katılan çoğunluğunu Hristiyanların oluşturduğu Özgür Vatandaşlar Hareketini içeren Suriye yanlısı gruplarca düzenlendi. Lübnan'da 1975-1990 sivil savaşı bu yana ilk defa esasını Hristiyanların ve Müslümanların oluşturduğu siyasi partiler için birlikte hareket ettiler.

Başlangıçta, bu dini gruplar arasında uzlaştırma çabalarına gösterilen ihtimama rağmen, ülkede giderek artan bölünme "Sünniler" ve "Şii'ler" arasında olmak üzere hızlıca yeni bir çerçeveye yerleşti. Mayıs 2008'de, ülkedeki siyasi kriz kontrolden çıktı. 7 Mayıs'ta Hizbullah savaşçıları/militanları ve müttefikleri başkent Beyrut'u ele geçirmek üzere harekete geçtiler. Şiddet hızla ülkenin diğer kesimlerine de sıçradı, Tripoli ve Shouf en şiddetli ve sert çatışmalara tanıklık etti. Birçok grubun (bazı Dürzü, Hristiyan ve Alevi temelli partiler, buna ek olarak Suriye Sosyalist Milliyetçi Parti gibi kimi mezhepsel olmayan siyasi partiler) bu çatışmalara müdahil olmasına rağmen, şiddet Sünni-Şii çatışması ekseninde şekillendi.

Lübnan'da mezhepçilik ve siyaset aynı paranın iki yüzüdür. Belirgin mezhebi hatlar arasındaki siyasi organizasyon ve siyasi sistemin temeli olarak oydaşmacı demokrasiyi benimsemek siyasi ve mezhepsel kimlikleri iç içe geçirmektedir. Dahası, açıkça mezhepsel topluluklara dayanan siyasi partilerin çokluğu, siyasi anlaşmazlıkların mezhepsel anlaşmazlıklara dönüşmesini kolaylaştırmaktadır. Ancak mezhepsel bölünmelerde en çok göze çarpan, karşıt grupların siyasi güç, ekonomik yeterlilik ve askeri güç bakımından mücadele yeterliliğine dayanmasıdır.

Lübnan toplumunun pek çok analizi mezhepçiliğe odaklanmasına rağmen, bu analizler genellikle Lübnan mezhepçiliğinden neşet eden siyasi ve ekonomik etmenleri irdelemekte başarısızdır. Oysaki bütün mezhepsel kimlikler sosyal yönden ilişkilidir ancak yalnızca bazıları siyaseten dikkat çeker. Diğer bir deyişle, Lübnan toplumunun dinamiklerini anlamada tek başına mezhepçilik değil, aksine mezhepçiliğin siyasallaşması önemlidir.

Bireysel düzlemde bile, mezhepsel kimlikler, açık siyasi ve sosyal yan anlamları içererek dinsel bağların ötesine geçer. Lübnan bağlamında birisi için Sünni ya da Şii demek yalnızca köken dolayısı ile aktarılan dine bağlanmaz ancak daha önemli olan gösterge siyasi bağlılık, toplumsal aidiyet ve topluluğa olan sadakattir. Mezhepsel ve siyasi kimlikler çoğunlukla değiştirilebilir bir biçimde kullanılmaktadır. Bu durum bugün Hristiyan kimliğin siyasi olarak ilişkili olduğu daha geniş mezhepsel

söylemden, sosyal olarak ilişkili olmaya devam etmesine rağmen, neden uzaklaştığını açıklar. Gerçek şu ki Hristiyan topluluk 8 Mart ve 14 Mart koalisyonları arasındaki siyasi hatlar uyarınca bölündüğünden, bu onları ülkenin siyasi kutuplaşması içerisinde daha az dikkate değer kıldı. Bu örneğin gösterdiği Lübnan'ın sosyal bölünme çizgilerinin içeriği ve sınırları daima akışkan ve kimlikler sürekli olarak siyasi sınırların değişimine göre tanımlanmakta ve yeniden tanımlanmaktadır- bu durum, mezhepçiliği doğuştan ve sabit olarak değerlendiren tüm iptidai yaklaşımı baş aşağı çevirmektedir.

Hariri suikastı daha önce var olan mezhepsel ilişkilerin yeniden düzenlenmesinde bir dönüm noktası olsa da, bu değişimin kökleri, Ortadoğu jeopolitiğindeki ve İran, Suudi Arabistan, Suriye, İsrail ve ABD gibi dış güçlerin rollerindeki değişime ek olarak, esasen içsel sosyo-ekonomik ve siyasi değişkenliklerdeki farklılaşmada yatmaktadır. Lübnan'da tarihsel "Hristiyan-Müslüman" hizipleşmesi ilişkisini azalması ve "Sünni-Şii" bölünmesinin yükselişi "Hristiyanların" siyasi olarak zayıflaması ve "Şii" gücünün artışına dayandırılabilir.

1990'daimzalanan ve iç savaşına erdiren Taif Antlaşması Anayasa'da "Sünnilere" daha fazla siyasi güç, "Şii'lere" daha fazla askeri güç verdi ve Cumhurbaşkanlığı'ndaki rolünü azaltarak "Hristiyanları" marjinalize etti. Mezhepsel müzakerenin yeniden şekillenmesinde sosyo-ekonomik faktörler de katkı sağladı. Şii topluluğun kentleşme ve göç yönündeki yukarı doğru hareketliliği kimi Şii figürleri Lübnan ekonomisinde anahtar sermayedar ve önemli aktörler haline getirdi. Benzer biçimde, Hariri'nin iç savaş sonrası neoliberal yeniden yapılanma politikası, Beyrut'un eski toprak sahipleri ve işadamları (çoğunluğu Hristiyan ve Sünni) pahasına ortaya çıkan yeni bir ekonomik elit sınıf yaratarak, Beyrut'ta sınıf ilişkilerinin tamamen değiştirdi. Siyasi güç ile birleşerek Taif Antlaşması uyarınca elde edilen imtiyazlarla, Lübnan'da, Sünni ve Şii topluluklar iç savaştan, güç için birbiri ile rekabet potansiyeline sahip iki güçlü grup olarak çıktılar.

Başka yerlerde olduğu gibi, Lübnan'ın çatışması da temelde ekonomik ve politiktir; çatışmalar kimliklerle kesiştiğinde farklı biçimler ve çerçeveler aldı ancak bu kesişimler esasen kimlikler savaşına neden olmadı. Mezheplerin doğasındaki değişimi kabul etmek ve yapısal etmenleri dikkatlice incelemek mezhepçiliği az ya da çok belirli bir noktada nihayet siyasi olarak belirgin kılar ve parçalanmış bir toplum analizlerinde diğerleri anahtar konumda değildir. Böyle bir yaklaşım bugünün Arap coğrafyasında süregiden çatışmaların ve Irak-Şam İslam Devleti gibi radikal hareketlerin yükselişini analizinde şüphesiz gereklidir. ■

İletişim için: Rima Majed <rima_majed@hotmail.com>

¹ Hasan görüşme yaptığım kişilerden birinin takma ismi. 1975-1990 sivil savaşına katılmış ve Mayıs 2008'deki şiddet olaylarında yeniden sokağa inmiştir.

> Lübnan Savaşı Alanında “Acı Mahsül”

Munira Khayat, Kahire Amerikan Üniversitesi, Mısır

Yeni toplanmış tütünleri kurumak için demet haline getirmek, çoğunlukla kadınların, çocukların ve yaşlıların sorumluluğundadır. Fotoğraf Munira Khayat.

Arap Dünyası'nda hala devam edem eden çok sayıda şiddet içeren kopmalar yaşanmakta- özellikle Doğu Akdeniz'in köşesinde, Suriye ve Irak'ta savaşın devam ettiği ve dışı doğru yayıldığı bölgelerde ve buralarda imkansız olmasa da devam eden ritim ve pratiklere, günlük yaşam savaşının gerçekleştiği alanlara dikkat etmek oldukça güçtür. Önemli ölçüde güvenilir döngülerden birisi olarak bu yılın tütün mahsulü, Güney Lübnan'ın tepelerini çoktan heyecan verici biçimde kaplayıp yazın haberci olmuştur. Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları, Günay Lübnan'ın kurak dağlık arazilerinde, asırlardan bu yana tütün mevsimidir. Tütün kırmanın mükerrer mevsimleri boyunca tütün

hasadı, bu zorlu sınırlardaki metanetli halkı ayakta tutmuştur.

“Acı mahsul” olarak isimlendirilen tütün, Güney Lübnan tepelerinde devlete ait tekel olan Régie Libanaise de Tabacs et Tombacs ya da ısrarla ona hizmet sağlayanların daha iyi bildiği ismiyle Régie için bölgede yaşayanlarca yetiştirilir. Evet, tütün kötü, emek yoğun, kansorejen, sömürücü bir Pazar ticari maldır; çevresel ya da insani teçhizatları, kaynakları, Güney Lübnan'ın dağlık arazileri boyunca kekikleri ya da kısa sürede ürün veren bitkileri ve alternatif tarım biçimlerini ele geçiren ticari bir maldır. Yaşayanlar tütünü bırakmayacaklardır. Onlara göre tütün yaşamla eş anlamlıdır: tütünün temin ettiği gelir varoluşsal

güvensizliğin fazla olduğu bir bağlamda vazgeçilmezdir. Yıllar boyunca çatışmalar, istilalar, işgaller, ihmaller ve ezici yapısal şiddetle yoğrulmuş sınır hattında yaşayanlar için bu, (acı) bir yaşam çizgisidir.

Bugün tütün yetiştiriciliği artıyor. Güney Lübnan'ın 2006'daki son savaş döngüsünden bu yana (yerelde Temmuz Savaşı olarak isimlendirilir) tütün ekimi, öngörülme-yen bir biçimde genişledi – gerçek şu ki bir ayı aşan saldırılarının o korkunç son saatlerinde, İsrail Hava Kuvvetlerinin milyonlarca misket bombasını Güney Lübnan boyunca bırakmasına, geçim kaynağı ve hayatın bağlı olduğu toprağa karşı bir savaşa rağmen bu artış gerçekleşti. O yılın hasadı yaprağında yanmış, harap

>>

olmuş ve kurumuştur. Fakat bu tahribat sonucunda bile, Lübnan'ın güneyindekiler ısrarla ve bütün güçleriyle hasada yeniden döndüler.

Bugün, eski zeytin ağaçları ve turunçgil bahçeleri sökülerek, asgari geçim sağlayan tarımın giderek büyüyen pazardan alınmış ürünlerle (çünkü tütün yenmez) yer değiştirmesiyle tütün arazileri, Güney boyunca genişledi. Ayrıca tütün, kara mayınları, misket bombaları, askeri tesisler ve yasaklı alanlarla dolu bir arazide, giderek askeri bölge olan yerlerde yapılmak zorunda olan hayvancılığa tercih edilmektedir. Güney daima, daha da marjinalize edilen ve kötölenen, sınırlanan ve pazar ekonomisi uyarınca tanzim edilen ekip biçmeye ve dayanışmaya eğilim göstermiştir.

Tütün kurak yükseklerde yetişen dirençli bir bitkidir. Kısa ömrü boyunca (Şubat-Nisan arası ekilip, Mayıs-Ağustos arası biçilir) seher vaktinde oluşan çiğden beslenir ve sulama gerektirmez. Dahası tütün, yoksullaşan kırsal bölgede, fazladan bir altyapı ve alan gerektirmediğinden çok yönlü işlev görür: yarı-yapılı (ya da yarısı yok edilmiş) evler, ön ve arka bahçeler, yamaçlara yapılan teraslar, düzensiz genelde kayalık araziler. Tütün için işgücü elde etmek kolaydır: kadınlar, çocuklar ve "cephe hattı köylerin" arazilerinin yaşlı yerleşimcileri, sağlam bünyeye sahip erkekler dışarıda ya da Lübnan kentlerinde çalışırken tütünde işgücünü oluştururlar. Büyük ölçüde boşalmış köylerin arta kalan nüfusları, yıllardır, aile bütçesine ek gelir sağlayan ekip-biçmenin emek gücünü oluşturmaktadır.

Sadece ruhsatı - ki sınırlı sayıda ve çok kıymetlidirler - olanlar tütün üretebilirler ya da satabilirler. Tütün ile ilgili 1960'larda ve 70'lerde var olan işçi eylemliliği, tütün ruhsatına sahip ve toprakların çoğuna sahip toprak zenginlerini hedef almıştı. Bugünün küçük çiftçileri önceleri toprağı işleyen marabaların soyundan gelmektedirler. Lübnan'ın güney sınır hattında 1960'larda ve 70'lerde sıcak

çatışmaların olduğu gerilla savaşından dolayı birçok toprak zengini kentlere göç ettiler; "onların" geride kalan topraklardaki rençperleri Afrika, Latin Amerika, Avustralya ve başka yerlerin göçmen ağının dövizlerini neticede tütün ruhsatlarını edebilecekleri arazileri almakta kullanmışlardı. Çoğu çiftçi istilalar boyunca yerlerinden ayrılmadılar, İsrail'in 22 yıl süren sınır şeridini işgali, bunu müteakip işgal sonrası dönem ve 2006 savaşı. Bütün bu süreç boyunca tütün üretimi üzerinde şekilsel bir kontrol elde etmek için, dışarıdaki ruhsat sahibi güçlerle mücadele ederek tütün ektiler.

Lübnan'ın güney sınırları boyunca tütün başarısı ne anlama gelir? Niçin tütün, acı mahsul, unutulmuşluğun sadık dostu, haksızlığa uğrayan zavallıdır?

Bir açıdan bu ne ve kim soruları ile ilişkilidir. Güney Lübnan'ın demografik ve coğrafi olduğu kadar zamansal ve uzamsal ritmi de tütün tarlalarının gelişmesine uygun çevresel koşullar yarattı - ve bununla birlikte, aksi durumda misafir kabul etmez yerdeki toprak üzerinde yaşam devam edebilirdi-. Bir başka açıdan, mahsulün başarısı Lübnan devletinin düzenlemesi ve olanak sağlamasıyla oldu; küresel tütün piyasasında cömert sosyal sözleşmede, alım satım bakımından paket başına antlaşma oldukça karlıydı: küresel fiyat dalgalanmalarına bakmaksızın, devlet, ruhsatlı tütün üreticilerine sabit bir fiyat (kilo başına 8 ila 13 Dolar) ödedi.

Bu sözleşme kimi tütün üreticilerin hoşuna giderken diğerleri durumdan hoşnutsuzdu: garanti edilen gelir, üreticileri sömürücü ve yok edici ancak son derece karlı endüstrinin denetimine verdi. Lübnan devleti "tütün yardımını" kırsaldaki muhtaç vatandaşlar için açıkladı ancak bu durum küresel ticaretten büyük kazançlar elde edenlerin cebini güldürdü.

Lübnan tütünü hakkında iki anlatı açığa çıktı. Bunlardan birisi yaşam etrafında çözümlenmeler

yapar; iş ve aşk: çoğu başarılı güneyli başarılarını ailelerinin kendilerini okula göndermek için kullandıkları parayı tütünden kazandıkları şeklinde yorumlarlar. Bu tütün üreticileri - ezici çoğunluğu kadınlardır - hasat kaldırmadaki, tasnifteki, ipe takmadaki, kurutmadaki ve paketlemedeki yeteneklerinden gururla bahsederler. Onların gözünde tütünleri "dünyanın en iyisidir".

Bir başka anlatı ise mahsulü satın alan, kalite hakkında düzensiz hatta şüpheli konuşan, Régie memurlarından neşet eder. Onlar Güney boyunca evlerden mahsul aldıkları için yakınır - güvenilmez ticari üründür çünkü tekel, Lübnan'ın ticari tütün pazarından eşit paylaşım karşılığında yıllık belirli bir yüzde satın almaları gereken küresel şirketlerle pazarlıklar sürdürürken, ürün yeniden ayıklanır ve yeniden paketlenir ve sonrasında ambarlarda uzun dönemler depolanır. Bazıları ziyadesi ile emekle yetiştirilen Güney Lübnan tütününün tamamen çöp olduğu belirtiyorlar. İki anlatıdaki kati farklılıklar tütünün tartışmalı doğasının altını çiziyor.

Nihai kaderi ve tartışmalı kullanımları ne olursa olsun ve eşit derecede güvenilir alternatiflerinin yokluğu Güney Lübnan'da tütün yetiştiriciliğinin hayati önemini sürdürmesinin nedenidir. Lübnan'ın sınırda bulunan "Cephe hattındaki köyleri" "acı mahsulün" coşkulu üreticileridir, pazar dayanışması için emekleri için sabit bir ücretle kalıcı olarak satışlar yoluyla Güney Lübnan köylüleri sürekli parçalanmaların, yıkımların ve şiddetin arasında az çok durağan bir hayata olanak sağlayan başarılı bir yaşam forumunu üretmişlerdir. ■

İletişim için: Munira Khayyat <mk2275@columbia.edu>

> Denetim

Vidasını Açma:

Yüksek Öğretimin Yozlaşması

John Holmwood, Nottingham Üniversitesi, Birleşik Krallık, ISA Yönetim Kurulu Üyesi, 2014-2018

Birçok eleştirmen, "denetim" yoluyla kamu hizmetlerini kapsayan "[yeni kamu yönetimi](#)" düzenlemelerinin yolunda gidiyor olabileceğini ileri sürmektedir ve buna rağmen yine de bu yaklaşım "[kamusal değerlerdeki](#)" artan ilgiyle yer değiştirilmiştir (yani, kamuya sunulan bir hizmetin değerinin maksimize edilmesiyle alakalı bir endişe). İngiltere'de bu, üniversiteler söz konusu olduğunda oldukça işe yaramaz görünmektedir. [Son zamanlarda yapılan reformlar](#), öğrencileri "tüketici" olarak görerek üniversitelerin yalnızca insan kaynaklarını elde tutmak için ekonomik büyüme ve yatırıma olan katkılarını işaret ederek üniversitelerin kamusal yararlarını reddetmektedir. Bu bağlamda, üniversiteleri piyasa sürecine açarak ve yönetsel kontrolü teşvik ederek onları şekillendirmek için kullanılacak "denetim" önemini korumaktadır.

İngiltere'deki akademisyenler son günlerde Aralıkta yayınlanması beklenen 2014 denetim araştırması (REF) sonuçlarını beklemektedir. REF, altı yıllık bir döngü üzerinde çalışmakta ve bir bölümün gelirinin payını (öğrenci harçları ve dışarıdan alınan burs başvuruları gibi diğer kaynaklar) belirlemektedir. Bu gelirin dağılımı, akademik akran değerlendirme paneli tarafından değerlendirilen yayınlara verilen puanlara bağlıdır. Puanlar anonim kalır ve toplanır ve sunulan birim, araştırma ortamı ve araştırmaya olan katkısının herhangi bir dışsal, akademik olmayan etkisine göre puanlanır.

REF, bölümler için oldukça zaman alıcıdır ve süreci yöneten enstitüler için kayda değer bir maliyete sebep olmaktadır. Süreç aynı zamanda, paneller tarafından olumlu olarak değerlendirileceğinden, enstitüler tarafından oyun oynanmasına sebep olabileceğinden ve üniversiteleri araştırma yönetimine odaklanmaları için zorlayarak birbirine denk ilişkileri azaltabileceğinden "güvenli" araştırmayı teşvik etme yolu nedeniyle eleştirilmektedir.

Panellerin kararları Resmi Sırlar Yasası'nın konusu olduğundan ve gizli kaldığından şimdiye kadar üniversitelerin araştırma stratejileri ve amaçlarının genelini makro yönetimi ile bireysel akademisyenlerin

mikro yönetimi arasında doğrudan bir bağlantı bulunmamaktadır. Fakat bu değişmektedir, bununla birlikte REF'ten sorumlu kurul, [İngiltere Yüksek Öğretim Fonlama Konseyi şu an REF'in "ölçülebilmesi" hakkında bir müzakere yürütmektedir.](#)

Bu öneri, 2001'deki uygulamasından sonra değerlendirilmiş ve reddedilmiştir, fakat şimdi tekrar uygulamaya konmuştur – bibliometrik verilerin kullanımındaki ([alıntı yapma uygulamalarındaki konu farklılıklarını da içeren](#)) metodolojik zorlukların üstesinden geldiği için değil de mevcut verilerdeki muazzam artış bunu denemeye değer kıldığı için.

REF'in "ölçülebilirliği", her akademisyenin veri noktasına çevrimiçi aramaya açık olan yayınlara ve alıntılara olan katkısıyla oluşturulan bir "Büyük Veri" projesidir. Ayrıca, mevcut sistem Thomson Reuters gibi özel şirketlerin daha düşük fiyata metrik veri sağlamayı önermesinden ötürü çok masraflıdır. Öyleyse akranlardan oluşan bir panel tarafından yapılan profesyonel değerlendirme, "kitle kaynaklı" bir değerlendirme – yarı pazara konu olan akademik özgürlüğün neoliberal biçimi- ile değiştirilebilir. İngiliz akademisyenlerin REF'te "ortak üretim" olarak bu suça ortak oldukları doğru fakat REF'in ölçülebilirliği, sözleşmeli bir "büyük veri" şirketiyle birlikte yönetimin tek üreticisi olmasına izin verebilir.

David Eastwood (yükseköğretimde küresel bir pazarın neoliberal projesinin öncü savunucusu olan ve yükseköğretimin kamusal fonlamasının harçlarla değiştirilmesi gerektiğini öneren [Browne Review](#)'in üyesi) ölçülebilirliğin uluslararasılaşma yoluyla daha ileri düzeyde kullanılabilirliğini önermiştir. Akran değerlendirmeye REF'in uluslararasılaştırılması elverişsiz, masraflı ve İngiltere dışındaki akademisyenleri muhalif bir tepki vermeleri yönünde kışkırtacak gibi olsa da, Eastwood'a göre İngiltere REF'in uluslararası düzeyde yüksek itibarından faydalanabilir – akademisyenlerden ziyade daha çok üniversite yönetimleri ve rektörlerinin kabul edeceği türden bir şey. İngiltere'nin dışındaki fon sağlayan kuruluşlardan ve politika belirleyicilerden bu

>>

“Büyük data” pazarlanabilen bir kuvvet sağlamaktadır”

proje üzerinde iş birliği yapmaları istenecek ve elbette özel şirketler tarafından lobi çalışması yapılmasına da konu olacaktır.

Bütün bu olanlar halkın fikri alınmadan, demokratik eğitimin geleceği konusunda ilgisi olan, ne akademisyenler arasında ne de daha geniş kitlesel bir tartışma olmaksızın gerçekleşmiştir. Akademik özgürlük demokratik özgürlükle aynı olmayabilir fakat demokratik özgürlük, akademik özgürlükle sağlanır.

REF, maksimum düzeyde fon sağlanmasını araştıran yönetimler tarafından akademik araştırmayı bürokratik düzenlemeye maruz bırakmaktadır fakat ölçülebilirliği onun mikro yönetimin bir aracı olmasına izin vermektedir. Aslında ölçü bazlı REF’in kamu verileri üzerinde uygulanıyor olması bireysel akademisyenlerin aynı veriler üzerinde “iz sürmesi” anlamına gelmektedir (mevcut versiyon ile pek mümkün olmayan bir şey). Kıdemli bölümlerin (ulusal ve uluslararası anlamda) amaçları için bilgilerin bir araya getirilmesi ile ilgili bir hizmet sunmayı öneren herhangi bir şirket aynı hizmeti işe alım kararları için de bireysel bölümlere sunmayı önerebilir. Aslında, bibliyometri 1970’lerin başında özellikle bu amaç için geliştirilmiştir ve “Büyük bilgi” şimdilerde “pazarlanabilir bir kuvvet sağlamaktadır” (öğretilebilir bir kuvvetin neoliberal türü).

Bu mikro yönetimin tanımı bir İngiliz üniversitesinin son zamanlardaki girişimde görülmektedir –bunu, kendini “elit” üniversiteler olarak tanımlayan Rissell Grubunun bir üyesi olduğunu belirtmek için Russellton olarak adlandıralım. İlk olarak farklı akademik görevlerde harcanan zamanı kaydetmek için saate dayalı bir iş yükü modeli tanıtılmış ve merkezi yönetim tarafından incelenmesi için uygun kılınmıştır ki [bu konuda başka bir yerde daha yazmıştım](#). Şimdi ise üç boyutlu bir ölçübilime dayalı araştırma stratejisi sunmuştur: “amaç”, “hedef” ve “mekanizmalar”. Aşağıda bu önemli belgeden bir alıntı bulunmaktadır (vizyonun yetersizliğini göz önünde bulundurursak gerçekten de çok önemli):

- **Amaç 2:** Russellton Üniversitesi araştırmacıları tarafından yayınlanan üstün nitelikli araştırmaların sayısını ve oranını arttırmak;
- **Hedef 2.1:** 2.71 olan mevcut Russel Grup ortalamasının

üzerinde bir REF GPA ulaşmak ve bunu sürdürmek (REF2014’ü takiben yeni ölçütler koymak);

- **Hedef 2.2:** 2020’ye kadar, alıntı etkisiyle üç yıllık alan olarak ölçülen Üniversite’nin araştırma portföyünü yüzde 20 oranında arttırmak (2013’te 1.68).
- **Hedef 2.3:** Yayınların oranını üç yıllık bir zaman diliminde en fazla alıntı yapılan ürünlerin % 10’unda ikiye katlamak;
- **Hedef 2.4:** Uluslararası birden çok yazarlı yayınların oranını üç yıllık bir zaman diliminde % 55’in üzerine çıkarmak (2013’te %40);
- **Hedef 2.5:** Kurumsal alıntılarının sayısını üç yıllık zaman diliminde bütün akademik disiplinlerin katkılarıyla %30’un üzerine çıkarmak (2013’te 62,413) [...]
- **Yöntem 2.5:** Mükemmel bireylerin teşvik edilmesi ve takımın işbirlikçi ve eş yazarlı çalışmasının ölçüt olarak alınabileceği çalışma takımlarının üretiminin ve kalitesinin değerlendirilmesi için açık erişimin, alıntılarının, h-indicelerin ve bibliyometrinin kullanımının genel yaklaşımda bulunması.

Böylelikle, denetim vidasının açılması, akademik özgürlüğün pazara dayalı değer hükümlerine bağlı kalmasıyla akademik hayatın özünün “ölçülebilir kuvvetlere” indirgenmesine sebep olmaktadır. HEFCE’nin istediği, denetimin uluslararasılaşmasıyla üniversiteyi sizin yanınıza getirmektedir. ■

Yazışmalarınızı John Holmwood’un <jholmwood@ias.edu> adresine iletebilirsiniz.

> Mısır'ın Görünmeyen Çingeneleeri

Alexandra Parrs, Kahire Amerikan Üniversitesi, Mısır

Mısırlı Dom – var yine de görünmez. İllüstrasyon Arbu.

Birçok Mısırlıya “Çingene” (Gypsy) kelimesinin “Mısırlı” (Egyptian) sözcüğünden türediğini duymak şaşırtıcı gelmektedir: Mısır’a giden gizemli Doğu seyyahlarla bağlantılı yanlış olan bir ortaçağ kanısı. Bugün hala Mısırlı Çingeneleeri var oluşu Mısırlıları şaşırtmaktadır – ya da en azından, dışlanmış ve ötekileştirilmiş, genellikle Avrupa Roma’sına atfedilen büyücü ve psişik güçlere sahip olarak görülen, bazen Doğu Çingeneleeri ya da Dom (İran ve Irak’ta yaşayan etnik bir grup) olarak tanımlanan bir grup insan vardır.

Doğu Çingeneleeri, Dom olarak adlandırılır; farklı alt gruplar Suriye, Türkiye, İsrail ve Mısır’da bulunmaktadır. Yine de, her ne kadar Dom ve Roma halkı, Avrupa ve Orta Doğu ülkelerinin çoğunda önemli ölçüde damgalanmış olsalar da Mısır’daki Domlar resmen tanınmamaktadır, bunun sebeplerinden biri dinin temel belirleyici olmasıdır.

Sahibinin dinini gösteren Mısır ulusal kimlik kartı üç dinden birini seçme seçeneği sunmaktadır: Hristiyanlık, Müslümanlık ve Musevilik. Yakın bir tarihe kadar, resmi dinler dışında başka bir dine inanan insanların bu ulusal kimlik kartını almaları reddedilmekteydi. Din resmi belirleyici olduğundan etnik köken gibi diğer belirleyiciler kullanılmamaktadır; Bedouin, Nubian ve elbette Dom gibi kimlikleri etnik terimlere göre belirlenen gruplar sosyal yönden görmezden gelinir.

Ne kimliğe dayalı kategorizasyonu ne de istatistiksel tasvirinin yapılmaksızın Mısır’daki Dom nüfusunun büyüklüğünün tahmin edilmesi neredeyse imkansızdır. Başlıca veri sağlayıcılar, çoğu Müslüman bir ya da iki milyon insandan oluşan bir grup olduğunu tahmin eden Protestan kuruluşlardır. Mısır’daki Domlar, Orta Doğu bağlamında bakıldığında oldukça anlamlı olan farklı alt gruplara ya da

>>

aşiretlere ayrılmıştır. Aşiret isimleri arasında, Arapça'da aynı zamanda hakaret ya da küfür anlamı taşıyan Ghagar, Nawar ve Halebi gibi isimler bulunmaktadır. Protestan kuruluşlar, "serseri" anlamına gelen Ghagar'ın belki de Mısırlı Domlar arasındaki en büyük grup olabileceğini ileri sürmektedirler.

Domlar resmi olarak var olmadıkları için onları ne asimile etme ne de onların kökünü kurutmak gibi bir girişim de olmamıştır. Avrupa'da sadakatsiz gruplarla yakınlık kurmaları ya da göçebe yaşam tarzları genellikle yönetime karşı koymak olarak algılanan Roma grupları için zorla yaptırılan entegrasyon ve ötekileştirme girişimleri sadece iki muhtemel sonuç olarak görünmektedir. Tersine Mısır'da ise, göçebeler yirminci yüzyıl boyunca çağdışı olarak görülse de göçebelik tarihsel olarak Mısır halkının bütünleşmiş bir yaşam biçimidir; ayrıca Orta Doğu'da göçebelik daha çok Bedeviler ve göçebe çobanlarla ilişkilendirilmektedir, Çingenelerle değil.

Mısır devleti ise Çingenelerin varlığından bihaber görünmektedir, fakat yine de onlar müşterek temsilde ve hayalde bulunmaktalar mı? Merhum Nabil Sobhi Hanna, Nil Delta bölgesindeki Sett Ghiranaha alanında 50 yıl önce yarı göçebe olan Ghagar toplulukları üzerinde etnografik bir araştırma yapmıştır. Onun tanımladığı Ghagarlar genellikle köy ve kasabaların dışında yaşar ve çok belirgin meslekleri vardır: at ve eşek satıcılığı, demir işçileri ve göstericiler. Daha yakın zamanda ise, onlar Kahire şehir merkezindeki, Sayida Zeinab ya da adı kötüye çıkmış Ölüler Şehri (City of the Dead) mahallelerine metal işçisi, nalbant, "tamirci", yün tüccarı, berber, eyerci, müzisyen ve dansçı olarak ve bazen de işportacılar gibi küçük ticari işlerle uğraşan insanlar olarak yerleşmiştir. Bazen son çare olarak diğer fakir kent sakinleri gibi dilencilik başvurmak zorunda kalmışlardır. Ölüler Şehri'ndeki komşuları genellikle çöp toplayan Zabaleen, Ortodoks Coptlardır. Domların büyük çoğunluğu aslında yerleşik olmasına rağmen onların geçici aktiviteleri hala kısa süreli mekânsal hareketlilikleriyle ilişkilendirilmektedir: kısa süreli işlerde çalışır, kiralık evlerde oturur, bir mahallede bir yerden başka bir yere taşınırlar. Hala Mısır halkının uç kısmında yer aldıkları görülmektedir.

Pek çok Mısırlı, Çingenelerin varlığından haberdar olmasa da dinsel bayramlarda hırsızlara ya da göstericilere, kırsal alanlarda seyyahlara, fal bakan kadınlara rastladığına değinerek birçoğu ise Mısır'da Çingenelerin aslında var olduğunu kabullenmektedir. Domların tam olarak tanınmamasına rağmen insanların bilinçaltında bir kenarda var oldukları görülmekte ve belirli konularda ve küçük parçalarla kolayca somutlaşabilirler.

"Çingene" figürü genellikle kırsal bölgelerde daha belirgindir: karışık taşra sisteminde başka bir aşirete ait olabilirler. Çingeneler genelde, Ghawazee boyunca ya da Mısır müziğine olan katkılarıyla, Nawar aşiretinin baştan çıkarıcı güzel dansözleri olarak parçalanmış bir şekilde tanınırlar. Ghawazeeler, on dokuzuncu yüzyılda Kahire'den sürgün edilen Harem dansçılarıdır – daha sonraları bu, zengin bir gencin Ghawazee'ye aşık olması ve

onu saygıdeğer bir insan yapmaya çalışmasının anlatıldığı 1950'lerde gişe rekorları kıran Tamr Hindi gibi filmlerle romantikleştirilmiştir. Başarısız olur ve Ghawazee'de ait olduğu yerde kalır. Bazı sınırlar aşılamaz.

Çingeneler aynı zamanda yarı dinsel, yarı karnaval ve yarı mistik İslami tören olan Mevlütlerde gösterici olarak performans sergilerler. Mısır'da, Mevlütler, Peygamberin doğumuyla (Moulids en Nabi) sınırlı değildir fakat aynı zamanda Mevlütler Sunni olan Mısır halkının genelini değil de Şii ve Sufi yetkililer tarafından kabul gördüğü için genellikle Mısırlı yetkililerin dikkatini çeken yerel Sufi erenlerinin kutlamalarını da kapsamaktadır. Resmi olarak kabul edilmemesine rağmen Mevlütler geniş çapta yapılmaktadır; toplumsal cinsiyet ayrımının bir köşeye itildiği, cinsel tabuların unutulduğu, insanların genel bir isteri içinde dans ettiği genel kuralların çiğnendiği bir anarşi ve özgürlük havasında olan Hristiyan şenliklerine benzerler. Ölümsüz sanat ve eğlence ile olan bağları düşünüldüğünde Domların Mevlütlerin büyük bir parçası olması hiç de şaşırtıcı değildir. Kadınlar dans eder ve erkekler müzik çalar. Dom kadınları, saygıdeğer kadınların yapmayacağı şeyler yapar ki bu orta rolde onları Simmelian yabancı kategorisinde tutmaktadır.

Peki, Mısır'ın Çingeneleri kimlerdir? Resmi olarak tanınmasalar da Mısır'ın kırsal bölgelerinde göçebe ya da at tüccarı olarak ya da eğlendirici, Mevlüt dansçısı ve Ghawazees olarak, daha kentsel alanlarda ise falcı ve dilenci olarak bilinirler. Sonuçta, ötekileştirilen ve görmezden gelinen daha fakir Mısır haklarının büyük bir parçasıdır. Edwar Said'in ileri sürdüğü gibi Doğu ülkeleri, on dokuzuncu yüzyılda Avrupalı Oryantalistler tarafından şekillendirilmiştir, Çingeneler "ötekileştirilmiş" ve Avrupa sınırları içinde egzotik (doğulu) ötekiler olarak yapılandırılmıştır. Ne gariptir ki, Mısır'da Çingeneler de Doğululaştırılmıştır: Çingenelere atfedilen nitelikler, Şark'a ya da Avrupa'nın içlerindeki Çingenelere atfedilen özelliklere çarpıcı şekilde benzerdir. Arap erkekleriyle (tehlikeli fanatikler gibi) ya da kadınlarıyla (şehvetli Harem yaratıkları gibi) özdeşleşen tehlike, tiksinti ve cazibe üçlemesi aynı zamanda Çingenelerle de özdeşleşmiştir. Erkekler güvenilmez ve hırsız olarak görülür, kadınlar ise gizemli, tehlikeli (falcı, büyücü) ve baştan çıkarıcı olarak, dansöz olarak, Ghawazees ya da fahişe olarak görülürler.

Tecrübelerinin ortaya çıkardığı sorulardan dolayı Mısır'daki Domlar üzerinde çalışmak kısmen büyüleyicidir: sınırları ve ulus devletleri kapsayan uluslararası Çingene uygulamaları ve kimlikleri bulunmaktadır mı? Bu uygulamalar ve kimlikler nasıl oluşturulmuştur ve işlevi nedir? Domlar/Romalılar sonsuza dek dışlanmış kişiler midir? Ulusal kimliğe sonsuz birer tehdit oluştururlar mı? Ve Mısır gibi bir ülke nasıl böyle hem dindar hem de dindar olmayan azınlıklarla nasıl başa çıkmaktadır? ■

Yazışmalarınızı Alexandra Parrs'ın <aparrs@aucegypt.edu> adresine iletebilirsiniz.

> Fransa'da Şüphe Çift Uluslu Sevgililer

Manuela Salcedo, École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS), Paris,
Fransava Laura Odasso, Université Libre de Bruxelles, Belçika, Biyografi ve Toplum
üzerine ISA Araştırma Komitesi Üyesi (RC38)

Paris, Bobigny'deki çift uluslu sevgililerin devlet şiddetini protestosu
Fotoğraf Fabrice Gaboriau

yapılandırılmasıyla karışır. Gerçekte, ÜDV'lerine olan davranış ülkelerinin hangisi olduğuna, dinlerine, cinsiyetlerine cinsel yönelimine bağlıdır: Fas ya da Cezayir gibi belirli sömürge sonrası ülkelerden gelen göçmenler onların Fransa'daki dikkate değer sayıda olmalarından; bir "Müslüman İstilas" algısı; ve çiftlerin günlük yaşamlarına "Arap" ve "Müslüman" etkisi arasındaki bütünlükten dolayı diğerlerine göre daha fazla sınırlamayla karşılaşılır.

Paradoksal olarak, yasal uygulama aynı zamanda ÜDV'leri ile sivil birlikler oluşturan ve onlarda evlenen Fransız yurttaşları etkiler. Karalama böylelikle hem ÜDV'leri hem de kendi toplumlarında "yabancı" olan ve yabancı eş seçiminden dolayı ulusal kimliklerinin tehdidiyle suçlanan Avrupalı eşlerini etkiliyor.

"Çılgınlıktı! "Fransız hükümeti Faslı yetkililere talimatlar verir ve yanlış kullanımdan sakınmalarını sağlar fakat burada bizim gibi, Fransa'da her farklı yönetmeliğin bedelini ödeyen çiftler teslim edilir [...]. Sonra hor görülürsün."¹

Geçen on yılda, bir Avrupa birliği vatandaşı ve üçüncü dünya ülkesinden gelen vatandaş (ÜDV) çift uluslu çiftlerin hakları derinden yaralandı. Oturma izni olan fakat vatandaş olmayan ÜDV çok sınırlı haklara sahip ve durumları giderek daha belirsiz oluyor. Fransa'da örneğin, hükümet yasal yönetim çift uluslu çiftlerin, hem aynı cinsiyet hem de heteroseksüel olanların, yaşamlarına müdahale ediyor. Dahası, Fransız yetkililer bazı ulusları ve aile türlerini diğerlerinden daha iyi koruyor görünüyor.

Çiftler, çift- taraflı etnografya, ve Aşıklara Toplum Yasağı ve Göçmen ve Oturma İzni Olanları için homoseksüel ve transseksüelleri Tanıma Birliği gibi çift uluslu göçmenlerin ve ailelerin

haklarını savunan organizasyonların gözlenmesiyle, biz yasal reformlar, değişen politik içerik ve bugünün Fransa'sında çift uluslu çiftleri etkileyen yönetsel uygulamalar ışığında görevlilerin tutumlarını inceledik.

Fransa'da göçmen politikaları "seçilmiş" göçmen (göçmen seçimi, ör., yüksek becerili göçmenler ve işçi ihtiyacı) ve "zorunlu" göçmen (zorunlu göçmen, ör., aile göçmenleri ve iltica arayanlar) arasında ayrılır. Partnerlerine katılmaya gelen ve aile kurmak için gelen göçmenler aile göçmeni -teoride kurumlar ve uluslararası durumlarla korunmasına rağmen- "zorunlu" olarak düşünülür. Toplum incelemesinde, aile göçmeni ulusal babalık ve sınırların

> Göçü Sınırlama

Fransa'da yasa ve uygulama arasında çok derin zıtlıklar var. Beş başarılı kanun, çift uluslu çiftlerin günlük yaşamlarını ağırlaştırdığı 2003'ten beri aile göçünü sınırlamak yasal bir öncelik halini aldı. 2006'da iki yasa "Sarkozy II" ve "Clement Yasası" sahte evlilikleri belirlemeyi amaçladı.

Evlilik geçen birkaç yılda büyük bir göçmen meselesi olarak ortaya çıktı [...] Belediyeler ve diplomatik danışman acenteleriyle bozulan sahte birliklerin sayısının artışını durdurmadı (P. Clement, Ulusal Birlik Konuşması, 22.03.2006)

>>

Sivil kayıt memuru gelecekteki eş mülakatı yapmak zorunda, "hatta gerekiyorsa ayrı bir şekilde". Sahtekarlıktan şüphelenen bir memur evliliği onaylamayı reddedebilir ki bunun için suçla ilgili bir araştırma gerektirir. Pratikte 2004' ten beri Fransa'daki oturma izni düzenlemesindeki eksiklikten kaynaklanan herhangi bir eş, daha fazla bilgi sağlamalıdır. Evlendikten sonra bile, çiftler ilişkilerinin sürdürüldüğünü ve her seferde yeni bir ÜDV eş oturma iznini sağlamalı, Fransız eş, ortak aile yaşamını gösterir genel fatura ve dokümanları sağlayarak valiliğe gitmelidir.

2009 politik söylem analizleri çift uluslu evliliği "göçmenliğin ilk kaynağı" olarak ve bazen de yeni bir evlilik türü "saklı uygunluk evliliği" veya "gri evlilik" yani Fransa'da oturma izni arayan yabancı bir eş tarafından aldatılan evlilik – bunun tam zıddı "beyaz evlilik" yani Fransız partnerin, yönetimi aptal durumuna sokmak için eşinin gerçek niyetinin farkında olan yasal bir evlilik-korkularını yükselterek tanımladılar. 2004 te 278,600 evliliğin 5,272 si Sivil Kayıt memurlarınca polise aktarıldı (1.9%), 444'ünün uygunluk evliliği olarak belirlendi, 737 evlilik geçersiz sayıldı. Sonunda, sadece dört kişi uygunluk evliliğini itiraf etti.

Vatandaşlığı almak için, yasa ÜDV'lerinin Fransız toplumuna asimilasyonunu göstermesi (dil testi, Fransız yurttaş hakları ve görevleri bilgisi, vs.) gerekir. Evliliğin kendisi Fransız ulusuna otomatik bir giriş sağlamaz: yurttaşlık için nitelikteki gecikme 1984'te altı ay iken, bugün dört yıla çıkarıldı.

> Çift uluslu evlilik yönetimi

Göçmenliği kontrol eden yönetimler daha fazla takdir yetkisi

elde ettiler. Vizeleri, oturma ve çalışma iznini veren memurlar ulusal güvenliği korumalıdır ve onlar kuralların genel bir bilgisine sahip olmaksızın yargılayıcı bir göçmen bakış açısına sahip olmalı. Bu memurlar hiyerarşi bakımından yönetim basamağında daha alçak bir pozisyona sahipler ve onların güç çabaları işlerini ve göçmen sorunlarını nasıl anladıklarına bağlıdır.

Resmi olarak, hangi yabancı Fransa'da yasal olarak oturma izni alacağına karar veren mükemmel kişidir. Fakat uygulamada bütün göçmenler gibi çift uluslu çiftler Alex Spire' in "yabancı karşıtları" olarak adlandırdığı- patronların emirleriyle uygulamaya zorlanan "kirli bir durum" içinde, göçmenlerle günlük olarak uğraşan memurlardır. "Kirlilik" yabancılarla ilişkiden gelir ve yerel memurların bekleme odalarına sinen "[yabancı dilin] sesleri ve kokularından" – bunun zıttı olarak, yüksek derecedeki memurların temizlik ve sakinliği - kaynaklanır. Polisiye uygulama gereksinimi kadar, memurların kişisel tutumları eşlerle olan etkileşimini düzenler. Eşler gerçek karar alma güçleri olmayan bürokratlarla durumlarını müzakere etmek zorundadırlar. Onlar yabancılarla neredeyse hiç bağlantısı olmayan yüksek derecedeki memurların tam otoritesi altındalar.

> Irkçılık ve yabancı düşmanlığıyla yüzleşme

Çift uluslu aileleri ilgilendiren göçmen yasaları çok çeşitli ayrıma neden oldu. ÜDV'leri polis ve hükümet çalışanları tarafından istenmediği ve aşağılandığı için hem Fransız eşleri hem de yabancıların tarafında çalışan Fransız memurlar Goffman'ın "yeni üyeler" olarak tanımladığı damgalanan bireylerle çalışan ve damgalananın kendilerini de kapsayacak olma

riskine sahip bireyler haline geldiler. Yaş, ekonomik durum ve görünüş gibi özellikler çiftlerin içten aşkını sorgulayan şüpheleri bastırabilir, fakat bu yabancılara ve onlarla çalışanlara karşı damgalanmayı gidermez.

Çift uluslu çiftlerin özel yaşamları halka açık olur çünkü bu bireyler ilişkileri, hisleri, aşkları ve problemlerini durumlarının çözümlenmesi ve evliliklerinin damgalanmasının sonlandırılması için açık bir şekilde konuşur. İşin ilginç yanı, hem Fransız devleti hem de çift uluslu aşklar tarafından ifade edilen aşk tanımı birbirinden çok uzak değil. İki taraf için, aşk, evliliğin vazgeçilmez koşuludur. Yine de kurumsal ırkçılık veya hükümetin yabancı düşmanlığı, özel ve kamusal alanlar arasındaki bağları aşındırır ve aile yaşamını ihlal eder. ■

Yazışmalarınızı Laura Odasso'nun <la.odasso@gmail.com> ve Manuela Salcedo'nun <manualescedo@gmail.com> adreslerine iletebilirsiniz.

1 Notes from Laura Odasso's fieldwork journal, December 10, 2009.

2 Belmokhtar, Z. (2006) "Les annulations de mariage en 2004." Infostat justice 90: 1-4.

3 Spire, A. (2008) Accueillir ou reconduire, enquête sur les guichets de l'immigration. Paris: Raisons d'agir.

> Türkiye’de Bir Hayalet Dolaşıyor

Aylin Topal, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Türkiye

Gezi Protestoları hala Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın etrafında hayalet gibi dolaşıyor

Geçtiğimiz iki yılda Türkiye’deki sosyal ve siyasi gelişmeler ülkenin siyasi rejiminde yeni tartışmalara neden oldu. Siyasal sistemin doğası nedir, Haziran 2013 ayaklanmasına yol açan nedir ve sonuç nedir?¹

Türkiye’de neoliberalizm 1980’e dayanır: 24 Nisan 1980’de Türkiye’nin yapısal uyum programı açıklaması ve 12 Eylül’de Türkiye’nin coup d’état’ı(askeri darbesi). Askeriye iki önemli amaç için geldi: ilk olarak, siyasi solu ve işçi sendikalarını uslandırmak ve ikincisi, ekonomik yeniden yapılandırma sürecinin devam ettirilmesi, Türk burjuvazisinin ve aynı zamanda batılı kapitalist ülkelerin ve de Bretton Woods kuruluşlarının (IMF ve Dünya Bankası) desteğinin korunması. Askeri rejim sonrası dönem büyük ölçüde Yeni Sağ politikaları ile uyumlu oldu.

22 yıl sonra 2002’de Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) parlamentoda çoğunluğu sağladı -15 yıldan bu yana ilk kez bir parti tek başına iktidara geldi. Piyasaların bu duruma tepkisi genelde olumlu oldu çünkü Merrill Lynch’in analizinde vurguladığı gibi “tek parti hükümetinin ortaya çıkışı Türkiye’nin ekonomi dengelerini güçlendirecekti.” Parti hayal kırıklığı yaratmadı: Göreve başlamasından

birkaç ay sonra hükümet süregiden krizi sonlandırmak için ekonomik alanda devletin müdahalesini minimize edeceğini ve devletin sahip olduğu ekonomik kuruluşları özelleştireceğini - AKP’nin ana finansal stratejisi olarak devam etmektedir - açıkladı.

Mayıs 2013’de, Başbakan Tayyip Erdoğan on yıllar boyunca siyasi gösterilerin adresi olmuş İstanbul’un merkezinde bir yer olan Taksim Meydanı ile ilgili yeniden geliştirme planı açıkladı. Meydana komşu olan Gezi Parkı kentin geriye kalan birkaç yeşil alanından birisidir. Yeniden geliştirme planı Taksim Meydanına bir cami yapımını ve Gezi Parkına tarihi topçu kışlası inşaatını - şimdilerde alışveriş merkezini de içeriyor - kapsamaktadır. Başbakan ayrıca halkı hükümetin başka mega projeleri - 3. Havalimanını ve boğaza 3. Köprüyü içeren - hakkında da bilgilendirdi.

Her bir kanunda olduğu gibi, bu düzenlemelerde sivil toplum kuruluşları bir yana mecliste dahi tartışılmadan geçti. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve Şehir Plancıları Odası anında tepki gösterdi, her iki kuruluş da çevreci örgütlerle birlikte Parka giren inşaat araçlarını durduracaklarını söylediler. 28 Mayıs’ta ilk çadırları kurdular.

>>

31 Mayıs şafak vaktinde polis çadırları yakarak ve aşırı güç kullanarak, göz yaşartıcı gazla ve tomalarla direniş bile sergilemeyen göstericilere şiddetle saldırdı. Polisi savunurken Başbakan protestocuları kriminalize ederek "marjinal gruplar" ve çapulcu (yağmacı veya eşkiya) olarak isimlendirdi.

Aynı akşam karşıt gruplar İstanbul göstericileri ile dayanışmaya çağırıldı ve milyonlar her bir Türk kentinde polis baskısını protesto etmek için "Her yer Taksim her yer direniş", "Diktatör İstifa" ve "Zıpla! Zıpla! Zıplamayan Tayyip olsun!" sloganlarıyla parklara akın etti.

Bu tepki gerilim ve hoşnutluğun giderek yükselmesi nedeniyle şaşırtıcı değildi. 18 Aralık 2012'de Erdoğan askeri uydunun fırlatılması törenini izlemek üzere Orta Doğu Teknik Üniversitesine (ODTÜ) geldiğinde, polis barışçıl öğrenci gösterilerine vahşice saldırıda bulunmuştu. Başbakan, polisin aşırı güç kullanması ile ilgili bir soruşturma başlatacağı yerde, öğretim üyelerine "Bu öğrencileri yetiştiren profesörler utanın. Eğiticiler öğrencilerine öncelikle nasıl saygılı olacaklarını öğretmek zorundalar" diyerek çıkıştı. ODTÜ'deki müteakip gösteriler ve ülke çapındaki üniversitelerdeki dayanışma gösterileri soruşturmalar yoluyla bastırıldı. Nisan 2013'de Emek tiyatrosu yıkılarak eğlence ve alışveriş merkezi haline getirilmek istenince geniş çaplı protestolara neden oldu ve barışçıl gösteriler yeniden tomalar ve biber gazı ile dağıtıldı. Hükümetin gizlenen otoriteryanizmi ve muhafazakarlığı Mayıs 2013 sonlarında alkol satışını sınırlayan yeni bir yasa - Tayyip Erdoğan'ın açıkça ifade ettiği gibi hem gençleri korumayı hem de dini kuralları dayatmayı amaçlayan bir yasa - ile daha görünür oldu. Aynı zaman diliminde metroda öpüşen bir çift anons yapılarak uyarıldı; olayı protesto etmeye gelen yüzler aynı istasyonda öpüşüler.

Gezi Parkı ile dayanışma içinde yükselen protestolara cevap olarak Erdoğan kendisine oy verenler için "yüzde 50'yi zor tutuyorum" iddiasında bulundu ve "sokaklarda binlerce gösterici olabilir fakat ben sokaklara milyonları indirebilirim" diye konuştu. Otobüsler Gezi eylemlerini protesto eden Erdoğan'ın mitinglerine destekçilerini taşıdı ve kalabalıklar "Yol ver gidelim, Taksimi ezelim" ve "Azınlık sabrımızı taşıрма" sloganları atıldılar.

Gezi Direnişi, siyasi otoriter yapının sorgulanmasına ve devletin yasallığı ile ilgili çatlaklar yaratarak AKP hükümetini

zayıflattı. İronik olarak, bu direniş rejimin kılılık değiştirerek muhafazakar otoriterizmden reaksiyoner otokrasiye geçişini kolaylaştırdı. Temmuz 2013'den itibaren, AKP rahatsızlıkları irdeleneceği yerde, muhaliflerini kriminalize ederek, hükümete karşı "sivil darbe girişimi" olarak lanse etmektedir.

Başbakan, ailesi ve kabine üyelerine karşı yürütülen geniş yolsuzluk iddialarının ardından Erdoğan anında Gülen Cemaati'ne karşı savaş açtı ve devlet içinde "paralel yapı" olarak adlandırdı. İnternete düşen bir ses kaydında - 17 Aralıkta yayımlanan (üç bakanın oğullarının rüşvet ve yolsuzluk iddiaları ile tutuklandığı gün) - Erdoğan olduğu iddia edilen birisi oğluna büyük miktardaki nakit parayı elden çıkarma talimatı veriyordu. Bunun akabinde Erdoğan yaklaşan seçimlerde hükümeti zayıflatmak anlamına gelen "lobilerin" ve "karanlık güçlerin" "darbe girişimi" olduğunu iddia etti ve ayrıcalıklı tedbirler talep etti. Hemen ardından AKP'nin hakim olduğu parlamento istihbarat teşkilatına kişisel dokunulmazlık veren yeni yasalar geçirdi ve basın, ifade ve bilgi alma özgürlüklerini kontrol altına aldı. Bununla birlikte Erdoğan, 9 Ağustosta katılımın %73.4 olduğu seçimde oyların %51.8'ini alarak başkan seçildi. Tayyip Erdoğan kampanya süresince seleflerinin aksine "ıcracı Başkan" olacağını sürekli tekrarladı. Erdoğan bakanlar kuruluna başkanlık etmek, üniversite rektörlerini ve yüksek yargının kimi üyelerini atamak gibi, bütün güçleri kendisinde toplamaya çalışan bir çaba içerisinde görünüyor. De jure parlamenter sistem de facto olarak başkanlığa dönüşüyor ve sorumluluk sahibi olmadan sınırsız yetkiler anlamına geliyor - açıkça ortada olan otokrasi için mükemmel bir formül.

Bu rejim değişikliği karşısında AKP hükümeti kontrolündeki Türk devleti ağır bir meşruiyet krizi yaşıyor. Başkan ve hükümeti etrafında bir hayalet dolaşıyor, Gezi Direnişi hayaleti... ■

Yazışmalarınızı Aylin Topal'ın <taylin@metu.edu.tr> adresine iletebilirsiniz.

¹ Yazar istek olduğu takdirde kaynak sağlayabilir.

> Kazakistan'da Kamuoyunun Manipülasyonu

Almas Taizhanov, Kazakistan Sosyologlar Derneği, ISA düzenli üyesi

Kazakistan'ın Ukrayna kökenli sakinlerinden olan Sergei Monko'nun Kazakistanlı eşi Gaukhar Monko. O, "Savaşa Hayır" diyerek ve gözyaşlarını Ukrayna'nın bayrağının rengi ile boyayarak karşı duruşunu ifade

Kazakistan ve Ukrayna Rusya ile sınır komşusu ve her ikisi de eski Sovyetler Birliği üye ülkeleridir.

Ancak iki ülkenin daha önemli ve trajik bir başka benzerliği vardır: her iki ülke de Sovyetler'in 1932-1933 yıllarında "ortak kullanım" uygulamasının neden olduğu kıtlık süresince azımsanmayacak sayıda nüfusu yitirdi. Kıtlığın ve göçün neden olduğu kayıp 1934'e gelindiğinde 1930'daki nüfusun %47.3'üne; 1.840.000'e kadar ulaşmıştı. Yerel nüfusun neredeyse yarıya yakını II. Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında Rusya Federasyonu'ndan gelen göçlerle "telafi edilmişti". Bu durum Kazakistan demografisini yeniden biçimlendirdi: SSCB'deki nüfus sayımlarına göre, 1926'da nüfusun %58.5ini oluşturan Kazaklar, 1959'a gelindiğinde nüfusun %30'una düşmüşlerdi.

Ukrayna'daki kıtlık, aynı zaman diliminde 3 milyon Ukraynalı'nın hayatına mal olmuştu - 1926'daki SSCB nüfus sayımına göre Ukraynalı nüfusu 23 milyona ulaştığından, Kazakların kayıplarına göre daha az olduğu düşünülebilir. Dahası Ukrayna'da hükümet hububata el koyarken çoğunlukla göçebe olan Kazaklar hayvanlarını yitirdiler. Ukraynalılar kıtlığa karşı yaşam mücadelesinde daha şanslılardı.

Rusya Federasyonu'ndan Ukrayna ve Kazakistan'a gelen göç dalgaları neticesinde Ruslar, her iki ülkede de nüfusun önemli bir parçası haline geldiler. Bu durum Kazakistan'ın Rusya ile sınır olan Kuzey bölgelerinde ve Ukrayna'nın Rusya'nın bitişindeki alanlarında (Donetsk ve Lugansk) - tam da bugün çatışmaların devam ettiği yerler - belirginleşmiş ve belirginleşmektedir. Kazakistan'da özellikle azımsanmayacak ölçüde Rus nüfusun yaşadığı ülkenin Kuzey ve Güney kısımlarında, ayrılıkçı hareket potansiyeline ilişkin herhangi bir sosyolojik çalışma bulunmamaktadır. Ancak, en azından bir büyük ayrılıkçı olay yaşandı: Kasım 1999'da ayrılıkçı silahlı ayaklanma Ust-Kamenogorsky/Öskemen (Güney Kazakistan'ın Rusya sınırında) şehrinde patlak verdi. 22 kişilik Rus grubun - liderleri dahil 11'i Rusya Federasyonu vatandaşıydı - organize ettiği isyan Kazakistan Ulusal Güvenlik Komitesince bastırıldı; bütün isyancılar Kazakistan hapisanesinde altı ila sekiz yıl arasında hapis yattılar

>>

ve hepsi serbest kaldıktan sonra Rusya'ya döndü.

Tarihe rağmen Kazakistan halkı ayrılıkçılığa karşı önemli bir kaygı hissetmemekte. Dahası, Kazakistan Sosyal ve Politikalar Araştırmalar Merkezi'nin (Strateji) öncülüğünde yapılan bir araştırmaya göre, Ukrayna'da başlayan çatışmalardan sonra, Kazaklar'ın %61'i Rusya Federasyonu'nun Kırım ilhakını desteklemekte, % 23'ü kararsız ya da soruyu yanıtızsız bırakmakta, % 6'sı ise ilhakı Ukrayna'nın ulusal bütünlüğüne yasadışı saldırı olarak yorumlamaktadır. Araştırma, medyayı kimin kontrol ettiği (Kazakistan, Rusya veya batı medyası) ve çatışmaya ilişkin alınan tutumlar arasında bir ilişkiyi açığa çıkarmaktadır.

Kazakistan İletişim ve Enformasyon Bakanlığı'nın 2011-2015 yılları için Stratejik Gelişme Planına göre, 2740 Kazakistan merkezli medya kuruluşu bulunmaktadır (yazılı basın, televizyon ve radyo kuruluşu, elektronik medya vb.). Bunların %20'si Kazak dilinde, %34'ü ise Rusça yayın yapmaktadırlar. Kazakistan medyasının geriye kalan kısmı ise sözüm ona her iki dili de kullanmaktadır ancak aslında çoğu Rusça'ya yönelmişlerdir. Kazakça'nın internet ortamında varoluşu Rusça ile karşılaştırıldığında oldukça küçük kaldığı için Kazakistan'da internetin büyük ölçüde Rusça olduğu söylenebilir. Ayrıca Rus TV kanalları ücretsiz yayın yapabilirler ve Kazakistan'da Rus gazete ve dergilerini kolayca bulmak mümkündür.

Yukarıda bahsi geçen araştırmaya göre araştırmaya katılanların en önemli bilgi kaynağı şunlardır: Kazakistan merkezli medya (%50), Rus merkezli medya (%31). İnternet sitelerini ve Facebook gibi sosyal ağları içeren diğer kaynaklar (%9) ve arkadaşlardan, meslektaşlardan ve yakınlardan öğrenme ise (%7)dir. Batı medyası yalnızca internet araştırmasına katılanların %1'i için bilgi kaynağıdır.

Bilgi kaynağı kamuoyunu nasıl etkiler? Kazakistan merkezli medyadan bilgi alan katılımcıların %54'ü Rusya Federasyonunun eylemlerini desteklerken %20'si desteklememekte, %26'sı ise kararsızdır. Ancak Rusya merkezli medyaya dayanan katılanlardan Rusya Federasyonu'nun eylemlerini destekleyenler %84'e ulaşırken ancak %4'ü bu eylemleri desteklememektedir. Batılı medya kaynaklarından bilgi edinenlerin %31'i Rusya'yı desteklerken %39'u desteklememekte ve %31'i ise kararsızdır. Bu, Batı medyasını takip eden katılımcıların Rusya'nın eylemleri ile daha fazla uzlaşmazlıklar yaşayacağını düşünenler için özellikle şaşırtıcı bir tablodur. Ana bilgi kaynağı çoğunlukla internet olanların %48'i Rusya'yı desteklerken %35'i kararsızdır, %17'si ise desteklememektedir. Yukarıda belirtildiği gibi internetin Kazakistan için baskın biçimde "Rusça" olması nedeni ile bu sonuçlar şaşırtıcı değildir.

Süregiden Ukrayna-Rus çatışması süresince propaganda, Sovyet zamanından bu yana görülmeyen

düzeğe ulaşmıştır. Televizyon ve yazılı basın üzerindeki bütüncül kontrol, propagandanın sesinin yükselmesini kolaylaştırmaktadır. Rusya ve Ukrayna'nın yüksek düzeylerdeki propagandası Kazakistan halkını ve hükümetini etkilemektedir. Aynı zamanda bugün Kazakistan medyasından (hükümet gibi) görünür propaganda sinyalleri yoktur. Sonuç olarak Kazak halkının görüşleri Rusya merkez medyası ve hükümeti tarafından yönlendirilmektedir. Dahası bu durum "ulusalcı vatanseverler", liberaller" ve "Batılılaşanlar" bir yanda, "Rus yanlıları" diğer yanda olmak üzere keskin ideolojik bölünmeler yaratmaktadır. Bağımsız sosyolojik araştırmaların yokluğu derinlikli analizleri engellemektedir. Kamuoyunun manipülasyonu ilgili ciddi karşıt araştırmaların yokluğu gelecekte Kazakistan'ın istikrarını tehdit edebilir. ■

İletişim için: Almas Taizhanov
<almas.diamond@gmail.com>

> Gezegeenin Geleceği

Emma Porio, Ateneo de Manila Üniversitesi, Filipinler, ISA Yönetim Kurulu Eski Üyesi (2006-2014) ve ISA Uluslararası Bilim Konseyi Üyesi

Uluslararası Bilim Konseyi (ICSU) Aucland Kongre Merkezi'nde üç yılda bir düzenlenen Genel Kurul için bir araya geldi ve uluslararası bilimi gelecek yıllarda yönlendirecek kararlar aldılar. 31. Genel Kurulun teması "Küresel Değişim Araştırmasının 30. Yılı Kutlaması" idi. Bilimsel kayıtların açık erişimi hususunda önemli bir sonuç açıklandı ve araştırma sürecinde ölçübilimin kötüye kullanımına dikkat çekildi.

1931'de kurulan ICSU, küresel üyeliği olan ulusal bilimsel kuruluşları (140 ülkeden 120 temsilci) ve Uluslararası Bilim Sendikası'nı içeren bir sivil toplum kuruluşudur. Konseyin çalışmaları üç alanda yoğunlaşır: uluslararası araştırmanın planlanması ve koordinasyonu, politika yönelimli bilim ve bilimin evrenselliğinin güçlendirilmesi. ISCU genellikle küresel bilim topluluğu namına konuşmak üzere davet edilir. ISCU hükümetlere ve BM temsilciliklerine, çevre konusunda bilimin rehberlik etmesiyle ilgili olarak danışmanlık yapar.

Yeni Zelanda Başbakanı John Key toplantının açılış konuşmasında ülkenin özgün çevresel sorunlarına ve uluslararası araştırmalarına katkısına vurgu yaptı. Hükümetin bilim danışma şefi ve Yeni Zelanda Kraliyet Derneği eski başkanı Peter Gluckman, "Bilimin Doğasının Değişmesi; Bilim İnsanları Meydan Okumayla Başa çıkabilecekler mi?" başlıklı bir sunum yaptı. Gluckman, dinleyicilere bilimsel sistemdeki hızlı değişimden bahsetti ve eğer bu değişimleri uygun bir biçimde yönetmezsek kamu güveninin yitimine katkıda bulunacağımız konusunda uyardı.

31 Ağustos - 4 Eylül 2014 tarihlerinde ISCU geçmiş 30 yıl süresince önemli programlarını gözden geçirdi. Şöyle ki:

- İklim Değişikliği Konusunda Devletlerarası Panel
- Uluslararası Jeosfer-Biosfer Programı
- Dünya İklim Araştırmaları Programı
- Çeşitlilik (Biyo-çeşitlilik Bilimi)

- Uluslararası İnsani Boyutlar Programı
- Gezegeen Bilim Programı

Bunlar, ICSU'nun gelecek on yıllık nihai ve dernek programı olarak "Gezegeenin Geleceği: Küresel Sürdürülebilirlik Açısından Araştırma" ismiyle sunuldu.

ICSU, yeni bir bilim insanları kuşağı inşa etmek için Küresel Genç Akademisi (GYA) ve Dünya Bilim İnsanları Akademisi ile ortak hareket ediyor. Alman Bilim İnsanları Akademisi'nin desteğiyle 1990' da Berlin merkezli kurulan GYA'nın küresel dünyadan 90 genç bilim insanı üyesi var ve araştırma sonuçlarını paylaşmak üzere düzenli olarak konferans ve seminerler organize ediyorlar. TWAS küresel bilim akademisi ve gelişmekte olan 50 ülkeden bilim insanını içeren bir ağdan oluşuyor. Trieste, İtalya merkezli TWAS, "gelişmekte olan dünyada araştırma, eğitim, politika ve diplomasi alanlarında sürdürülebilir refah ve teknolojinin gelişimini" amaçlıyor.

2010'da ICSU ISA'yı bilim uğraşlarına katkı sunması için sosyal bilimler bütünleşmesine davet etti. Ancak bu alanda daha yapılacak çok iş var. Şuan ISA kalbi "çekirdek" bilimlerde atan bir kuruluşa katılımının yapmaya değer bir şey olup olmadığını tekrar gözden geçiriyor. 2010-2014 arası, eski ISA Yönetim Kurulu üyesi (2006-2010) ve Latin Amerika ICSU bölge direktörü Alice Abreu ICSU'da ISA'nın temsilcisiydi. Bu arada Stewart Lockie (ISA RC 24 eski başkanı) ICSU'nun Stratejik Plan ve Araştırma Kurulu üyesi oldu (2013-2014).■

İletişim İçin: Emma Porio <eporio@ateneo.edu>

> Küresel Diyalog Romanya Ekibi

Ileana Cinziana Surdu, Bükreş Üniversitesi, Romanya

Global Dialog'a GD3.1 ile Kasım 2012'de katıldık. O günden beri, takımımız her sayıyla değişmiş olsa da Küresel Diyalog'un Romence versiyonu için çeviri ve düzenleme süreçlerinde birbirimizden çok şey öğrendik ve bu bizim için iyi bir şey. Çoğunluk hala doktora öğrencisi, sosyolojiyle ilgili ve alakalı olsak da hepimiz sosyolojiye tutku ile bağlıyız. Küresel Diyalog'daki çok çeşitli konu başlıkları biz KD Romanya takımı ve aynı zamanda hocalarımız ve meslektaşlarımız için küresel toplumu tanıma fırsatını sundu.

Takımımız aşağıda tanıtılan altı daimi üyeden ve en az beş KD sayısında katkı sunan meslektaşlarımızdan oluşmaktadır. Daimi üyelerin yanı sıra, diğer 11 meslektaşımız da en az bir sayıda takımımıza katılmıştır: Ramona Cantaragiu, Cristian Constantin Vereş, Angelica Helena Marinescu, Monica Nădrag, Ioana Cărtărescu, Mădălin Rapan, Andreea Acasandre, Daniela Gaba, Alexandru Duşu, Gabriela Ivan, Levente Szekedi. ■

Dr. Cosima Rughiniş Bükreş Üniversitesi Sosyoloji bölümünde profesör olup aynı zamanda sosyoloji ve antropolojinin karşılaştırılmalı araştırma dergisi olan *Compasso*'da baş editördür. Araştırma yöntemleri derslerini yürütmektedir. Son araştırması ölçme, beşeri bilimlerde sözbilim araştırması ve bilimsel iletişim için dijital medyanın ve önemli oyunların kullanımı üzerinedir.

İletişim:
cosima.rughinis@sas.unibuc.ro

Ileana Cinziana Surdu Bükreş Üniversitesi'nde sosyolojide doktorasını yapmaktadır. Araştırma yöntemleri derslerinde öğretim görevlisi olarak deneyim sahibi olup aynı zamanda toplumsal gelişme ve toplumsal bütünleşme ile ilgili projelerde pazarlama ve iş deneyimi bulunmaktadır. Zaman sosyolojisi, iş-yaşam dengesi, aile ve gelenekler, sözsüz iletişim ilgi alanları arasındadır.

İletişim: ileana.cinziana.surdu@gmail.com

Adriana Bondor Bükreş Üniversitesinde doktora öğrenci adaydır. Tarih ve sosyoloji alanıyla ilgilenmekte ve araştırmasını Romanya Sosyolojisi'nin tarihi üzerine yapmıştır. Mesleki faaliyetleri arasında bir çok alanda yapmış olduğu çalışmalar yer almaktadır: sosyal tarih, Romanya'da sosyoloji tarihi, kültürel ve anı çalışmaları yanı sıra Romanya ve Avrupa'da komunizm. Gelecekte, kültür sosyolojisi hakkında daha fazla araştırma yapmayı istemektedir.

İletişim:
adrianabondor@yahoo.com

Alina Costiana Stan, doktorasını Bükreş Üniversitesi ve Lille 2 Üniversitesi'nin ortak doktora programında yapmaktadır. Araştırması işyeri şiddeti ve Romanya kamu sektöründe iş ilişkileri kalitesi üzerinedir. Özellikle toplumsal süreçlerde yasal düzenlemelerin etkisi, iş yerinde ayrımcılık, toplumsal cinsiyet ve kamu idaresi sosyolojisi ile ilgilenmektedir.

İletişim:
costiana_stan@yahoo.com

Elena Tudor Bükreş Üniversitesi'nde ve Yaşam Kalitesi Araştırma Merkezi'nde (Rumen Akademisi) hem araştırma görevlisi hem de doktora öğrencisidir. Politika ve uluslararası göç ilgi alanları arasındadır. Göç ve politikaları konu alan ve Avrupa Komisyonu ve yerel sivil toplum kuruluşları açısından savunmasız gruplar üzerinde çalışan araştırma projelerinde yer almıştır.

İletişim:
elenatudor7@yahoo.com

Miriam Cihodariu, Bükreş Üniversitesi'nde sosyoloji alanında doktora adayı ve daha öncesinde ise Mainz'deki Johannes Gutenberg Üniversitesi'nde antropoloji alanında doktora adayydı. Öğretim görevlisi ve birçok gupta araştırmacı olarak çalışmıştır. En sevdiği araştırma tekniği zihin öykü haritasıdır ve kendini bunun öncülerinden biri olarak görmeyi sever. Doktora tezi, kutlamalar ve yeniden canlandırma topluluklarının öyküleyici araştırmasının üç yıldan fazlasına dayanmaktadır. Akademik özgeçmişi hakkında daha fazlası için:

<http://miriamcihodariu.com/index.html>
İletişim:
miriam.cihodariu@gmail.com

>>

Mihai-Bogdan Marian Bükreş Üniversitesi'nde Hukuk alanından mezun olup ulusal güvenlik ve uluslararası çevre güvenliği alanlarında iki yüksek lisans derecesi vardır ve Bükreş Üniversitesi Doktora Okulu'nda doktora adayıdır. Modern toplumlarda küreselleşmeyle ilgili sosyo-politik değişimler ile ilgilenmekte ve akademik çalışmalarını bu konu üzerinde yapmak istemektedir.

İletişim:
mihaimarb@yahoo.com

Lucian Rotariu is bir sosyolog ve Bükreş Üniversitesi Sosyoloji ve Sosyal Hizmet Fakültesi'nde doktora öğrencisidir. Son üç yıldır Sapkınlık Sosyolojisi ve Hukuk Sosyolojisi üzerine seminerler vermiştir.

İletişim:
stefan.rotariu@sas.unibuc.ro

Monica Alexandru şu anda Bükreşte Exact Research and Consulting'de çalışan bir sosyologdur. Uluslararası göç, toplumsal hareketlilik ve statü tutarsızlığı üzerine yapmış olduğu doktorasını 2012'de bitirmiştir. Son yıllarda, Monica uluslararası kuruluş ve araştırma merkezleriyle işbirliği içinde göç ve insan kaçakçılığı üzerinde çalışmaktadır.

İletişim:
alexandru_monica@yahoo.com

Balázs Telegdy, Transilvanya'da (Romanya) Sapientia Macar Üniversitesi'nde Sosyal Bilimler'de asistan olarak çalışmaktadır. Yüksek lisansını, Romanya'daki toplumsal sorunların bölgesel eşitsizliğini çalıştığı Babeş-Bolyai Üniversitesi'nde Sosyoloji bölümünde yapmıştır. Son zamanlarda ise, Bükreş Üniversitesi'nde Rumen sosyoloji tarihi üzerine olan doktora tezini yazmaktadır. Dönüşüm sosyolojisi kurumsal güven ve sosyal ağ analizi diğer araştırma konuları olarak ilgisini çekmektedir.

İletişim:
telegdyb@yahoo.com

Cătălina Petre, Bükreş Üniversitesi Doktora Okulu ve aynı zamanda École Doctorale en Science Sociale'de tutkulu bir doktora öğrencisidir. Gündelik yaşam sosyolojisi çalışacağı Belçika'daki Libre de Bruxelles Üniversitesi'nden 4 aylık bir araştırma bursu kazanmıştır. Beden sosyolojisi, sözsüz iletişim, örgüt sosyolojisi ve bir de insan kaynakları yönetimi ilgi alanları arasındadır. Doktora tezinin başlığı: „Romanya halkı tarafından desteklenen güzellik standartlarına göre genç kadınların algıları”

İletişim:
guliecatalina@yahoo.com

Oana Mara Stan (d.1984, Bükreş Üniversitesi psikoloji ve sosyoloji alanlarından mezun olmuş, yüksek lisansını İnsan Kaynakları Yönetimi üzerine yapmış ve doktorasını da sosyolojide yapmıştır. Geçtiğimiz sekiz yıl boyunca çok uluslu şirketlerde basın ve satış departmanında İnsan Kaynakları uzmanı olarak çalışmıştır. İlgi ve uzmanlık alanları, Karşılaştırmalı Toplumsal Araştırma Laboratuvarı, iş-yaşam dengesi, banliyö gelişimi, kariyer danışmanlığı gibi alanları içermektedir. Son zamanlarda, iş ilişkileri ve insan kaynakları kıyaslamasında uluslararası Cranet araştırma takımı ile işbirliği içindedir.

İletişim:
oanamara2000@yahoo.ca